

Qurandakı işarələr

Harun Yəhya
(Adnan Oktar)

İçindəkilər

Kainatdakı işarələr

Yer üzündəki işarələr

Canlılardakı işarələr

Yer üzündəki nemətlər

Texnologiyadakı işarələr

Fəlakətlərdəki ibrətlər

Quranda bildirilən müqəddəs məkanlar

Təkamül yanılması

OXUCUYA

Bu kitabda və digər işlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhdarı olan fəlsəfənin təməlini meydana gətirməsidir. Yaradılışı və dolayısı ilə, Allahın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Buna görə də, bu nəzəriyyənin yalan olduğunu gözlər önünə gətirmək əhəmiyyətli imani bir vəzifədir. Bu əhəmiyyətli xidmətin bütün insanlığa çatdırılması isə zəruridir. Bəzi oxucularımız ola bilər ki, yalnız bir kitabımızı oxumaq imkanı tapa bilər. Bu səbəblə, hər kitabımızda bu mövzuya xülasə də olsa yer ayrılması uyğun hesab edilmişdir.

Qeyd edilməsi lazım olan başqa bir xüsüs də bu kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Yazıçının bütün kitablarında imani mövzular Quran ayələri yönündə izah edilir və insanlar Allahın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət edilirlər. Allahın ayələri ilə əlaqədar bütün mövzular oxucuda heç bir şübhə və ya sual buraxmayacaq şəkildə açıqlanmışdır.

Bu mövzuda istifadə edilən səmimi, sadə və səlis üslub isə kitabların hamı tərəfindən rahat başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar "bir nəfəsə oxunan kitablar" ibarəsinə tam uyğun gəlir. Dini qəti şəkildə rədd edən insanlar belə bu kitablarda bildirilən həqiqətlərdən təsirlənir və yazılanların doğruluğunu inkar edə bilmirlər.

Bu kitab və yazıçının digər əsərləri oxucular tərəfindən şəxsən oxuna biləcəyi kimi, qarşılıqlı söhbət şəraitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun, kitabları bir yerdə oxumaları mövzu ilə əlaqədar öz təfəkkür və təcrübələrini də bir-birlərinə ötürmək baxımından faydalıdır.

Bununla belə, yalnız Allahın razılığı üçün yazılan bu kitabların tanınmasında və oxunmasında iştirak etmək də böyük xidmətdir. Çünki yazıçının bütün kitablarında isbat və razı salıcı yön son dərəcə güclüdür. Bu səbəblə, dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasının təşviq edilməsidir.

Kitabların arxasına yazıçının digər əsərlərinin təqdimatının əhəmiyyətli səbəbləri vardır. Bu sayədə kitabı nəzərdən keçirən şəxs yuxarıda yazılan xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan xoşlandığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni xüsusiyyətlərə sahib daha bir çox əsərin olduğunu görür, imani və siyasi mövzularda faydalana biləcəyi zəngin bir qaynağın mövcudluğuna şahid olacaq.

Bu əsərlərdə digər bəzilərdə görülən, yazıçının şəxsi qənaətlərinə və şübhəli qaynaqlara əsaslanan izahlara, müqəddəsata qarşı lazım olan ədəb və hörmətə diqqət yetirilməyən üslublara, şübhəli və həmçinin incidici yazılara rast gələ bilməzsiniz.

YAZIÇI VƏ ƏSƏRLƏRİ HAQQINDA

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri təxminən 30.000 şəklin olduğu cəmi 45.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 60 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (səv) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allahın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (səv) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Qurani və Rəsulullahın sünnəsini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allahın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azğın tətbiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya-herseqovinaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq, uyğur, İndoneziya, Malay, benqal, serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəsilə olur. Kitabları oxuyub araşdıran hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqlində olar. Bu əsərlər sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib

edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünən insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allahın hidayətinə vəsilə olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsilə olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtməyin yerinə insanların zehinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə göründüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlaya bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allahın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüsur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaq.

Kainatdakı işarələr

Bütün kainata mükəmməl nizam hakimdir. Göy cisimlərinin böyüklükləri və mövqeləri, kainatın genişlənmə sürəti, yer kürəsinin qalaktikamızdakı xüsusi mövqeyi, Günəş və Ayın nizamı, cazibə qüvvəsinin varlığı və bunlar kimi daha bir çox faktor dünyada canlıların yaşamasına imkan verəcək şəkildə, mükəmməl yaradılmışdır.

Bu hissədə Quranda bəhs edilən kainatla əlaqədar bəzi ayələrə yer verilir və Allahın yaratma sənətinin nümunələrindən bəziləri göz qabağına gətirilir.

Allahın Quranda: **"Biz göyü, yeri və onların arasındakılarını nahaq yerə xəlq etməmişik. Bu, kafirlərin zənnidir..."** (Sad surəsi, 27) ayəsiylə bildirdiyi kimi, kainat bir məqsədlə yaradılmışdır. İnsan da bu məqsədə görə davranmaqla, hər şeyin hakimi olan Rəbbimizə qulluq etməklə məsuldur.

Göyləri və yeri (nümunəsiz olaraq) yaradan Odur. O, bir işi yaratmaq istədikdə ona ancaq: **"Ol!"** deyər, o da dərhal olar. (Bəqərə surəsi, 117)

Göyləri və yeri yaradan, zülmətləri və nuru var edən Allaha həmd olsun! Bu dəlillərdən sonra kafir olanlar hələ də (bəzi varlıqları və gücləri) öz Rəbbinə tay tuturlar. (Ənam surəsi, 1)

Göyləri və yeri haqq olaraq xəlq edən Odur. O: **"Ol!"** dediyi gün hər şey olar. Onun Sözü haqdır. Sur üfürüləcəyi gün mülk yalnız Ona məxsus olacaqdır. Qeybi və aşkarı Bilən də Odur. O, hökm və hikmət sahibidir. (Ənam surəsi, 73)

Elçiləri onlara dedilər: **"Göyləri və yeri yaradan Allaha şəkk etməkmi olar? O, günahlarınızı bağışlamaq və müəyyən vaxta qədər möhlət vermək üçün sizi (iman gətirməyə) çağırır"...** (İbrahim surəsi, 10)

Həqiqətən, Allah göyləri və yeri tərپənməsinlər deyər, tutub saxlayır. Əgər tərپənsələr, Ondan başqa onları heç kəs tutub saxlaya bilməz. Həqiqətən də, O, Həlimdir, Bağışlayandır. (Fatir surəsi, 41)

Ey insanlar! Siz Allaha möhtacsınız. Allah isə Zəngindir, Tərifəlayiqdir. (Fatir surəsi, 15)

Həqiqətən, Allah mənim də Rəbbim, sizin də Rəbbinizdir. Elə isə Ona ibadət edin! Budur düz yol!" (Zuxruf surəsi, 64)

...Çünki Allah Haqdır. Ondan başqa ibadət etdikləri isə batildir... (Loğman surəsi, 30)

Həqiqətən, göylərin və yerin yaradılması insanların yaradılmasından daha böyük şeydir. Lakin insanların çoxu bunu bilmir. (Mümin surəsi, 57)

Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondan başqa ilah yoxdur. Hər şeyin Yaradıcısı Allahdır! Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi Qoruyandır. (Ənam surəsi, 102)

Əgər sən onlardan: "Göyləri və yeri kim yaratmışdır?" deyə soruşsan, onlar mütləq: "Allah!" deyəcəklər. De: "Bir deyin görək, əgər Allah mənə bir zərər toxundurmaq istəsə, sizin Allahdan başqa ibadət etdikləriniz Onun zərərini aradan qaldıra bilərləmi? Ya da O mənə bir mərhəmət göstərmək istəsə, onlar Onun mərhəmətinin qarşısını ala bilərləmi?" De: "Mənə Allah yetər. Təvəkkül edənlər yalnız Ona təvəkkül edirlər!" (Zumər surəsi, 38)

Yer üzündəki işarələr

Allah bir ayədə: "...hər şeyi müəyyən nizam və ölçü ilə yaratdığını " bildirir (Furqan surəsi, 2). Yer üzündə bu mükəmməl nizama və ölçüyə dair saysız–hesabsız işarə var. Canlı–cansız bütün varlıqlar və sistemlər bu fəvqəladə nizamı açıq şəkildə göstərir və mükəmməl quruluşlarıyla təsadüfən əmələ gəlməyəcəklərini ortaya qoyurlar.

Günəşlə Yer arasındakı məsafə, atmosferdəki qazların ideal nisbətləri, günəş şüasının xüsusiyyətlərinin bitkilərin fotosintez etməsinə tam uyğun olması, dağların yer səthini sabitləşdirici xüsusiyyətləri, gecə ilə gündüzün əmələ gəlməsi, suyun canlıların həyatına tam uyğun maddə olması, heyvanların, meyvələrin, tərəvəzlərin, buludların, küləyin varlığı, hüceyrələrimizin möhtəşəm xüsusiyyətləri, DNT–nin quruluşu...

Bütün bunlar Allahın üstün sənətinin yalnız bir neçə nümunəsidir və bizə Rəbbimizin gücünün sonsuzluğunu göstərir.

Allah gecə və gündüzü bir–birilə əvəz edir. Həqiqətən, bunda bəsirət sahibləri üçün bir ibrət vardır. (Nur surəsi, 44)

Sizin üçün gecəni örtük, yuxunu rahatlıq, gündüzü də yayılıb–işləmə vaxtı edən Odur. (Furqan surəsi, 47)

Qaralmağa başladığı vaxt gecəyə və nəfəs almağa başladığı zaman səhərə and olsun! (Təkvir surəsi, 17–18)

...O, gündüzü sürətlə təqib edən gecə ilə örtüb bürüyür. Günəşi, ayı və ulduzları Öz əmrinə tabe edən də Odur... (Əraf surəsi, 54)

Gecəni və gündüzü, günəşi və ayı da yaradan Odur; hər biri bir orbitdə üzüb gedir. (Ənbiya surəsi, 33)

Yer üzündə olanların hamısını sizə görə xəlf edən, sonra göyə tərəf yönəlib onu yeddi qat göy edən Odur. O, hər şeyi bilir. (Bəqərə surəsi, 29)

Diqqətli olun; göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahındır. Əlbəttə ki, O, üzərində olduğunuz şeyi bilir. Həmçinin Ona qaytarılacaqları gün, etdiklərini onlara xəbər verəcəkdir... (Nur surəsi, 64)

Sən dağlara baxıb onları hərəkətsiz durmuş güman edərsən, halbuki onlar bulud keçdiyi kimi keçib gedərlər. Bu, hər şeyi sapsağlam və yerli–yerində yaradan Allahın sənətidir. Şübhəsiz ki, O, etdiklərinizdən xəbərdardır. (Nəml surəsi, 88)

O, göyləri, yeri və onların arasındakıları altı gündə yaratdı, sonra da Ərşə ucaldı. O, Mərhəmətli Allahdır. Bunu biləndən soruş! (Furqan surəsi, 59)

Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah Zəngindir, Tərifəlayiqdir. (Loğman surəsi, 26)

O, gecəni və gündüzü, günəşi və ayı sizə xidmət etməyə yönəltdi. Ulduzlar da Onun əmri ilə ram edilmişdir. Sözsüz ki, bunlarda ağılı işlədə bilən insanlar üçün əlamətlər vardır. (Nəhl surəsi, 12)

Yer üzündə sizin üçün yaratdığı müxtəlif rəngli şeyləri də sizə ram etdi. Şübhəsiz ki, bunda öyüd alıb düşünən insanlar üçün dəlillər vardır. (Nəhl surəsi, 13)

Göylərdə və yerdə kim varsa, Ona məxsusdur. Hamısı Ona könüllü surətdə təzim edir. Yaratmağı başlandıqdan sonra onu geri qaytaracaq olan Odur; bu Ona görə çox asandır. Bu da Onun üçün çox asandır. Göylərdə və yerdə olan ən uca sifətlər Ona məxsusdur. O, güclü və üstün, hökm və hikmət sahibidir. (Rum surəsi, 26–27)

Ona şərikin qoşduqlarınız yaxşıdır, yoxsa göyləri və yeri yaradan, sizin üçün göydən yağmur endirən Allah? Biz onunla könül oxşayan bağçalar saldıq. Halbuki siz onların bir ağacını belə böyüdə bilməzsiniz. Heç Allahla yanaşı başqa bir məbudmu var? Xeyr, onlar azğınlıq etməyə davam edənlərdir. (Nəml surəsi, 60)

Göyləri, yeri və onların arasındakıları altı gündə yaradan, sonra da Ərşə ucalan Allahdır. Sizin Ondan başqa nə bir yardımçınız, nə də bir şəfaətçiniz vardır. Yenə də öyüd alıb düşünməyəcəksiniz? (Səcdə surəsi, 4)

Məgər kafirlər göylərlə yer bir olduğu zaman Bizim onları bir–birindən araladığımızı, hər bir canlıyı sudan yaratdığımızı görmürlərmi? Yenədəmi inanmırlar? (Ənbiya surəsi, 30)

"O, göylərin, yerin və onların arasında olanların Rəbbidir, üstün və güclü olan, bağışlayandır". (Sad surəsi, 66)

Göylərin və yerin açarları Ona məxsusdur. O, istədiyinin ruzisini bol edər, istədiyininkini də azaldar. Çünki O, hər şeyi biləndir. (Şura surəsi, 12)

Sizə verilən hər bir şey dünya həyatının keçici zövqüdür. Allahın yanında olanlar isə daha xeyirli və daha sürəklidir. Bunlar iman gətirib öz Rəbbinə təvəkkül edənlər üçündür. (Şura surəsi, 36)

Göylərin, yerin və onların arasında olan hər şeyin sahibi olan Allah nə qədər ucadır! O Saat barədə məlumat Onun yanındadır və siz Onun hüzuruna qaytarılacaqsınız. (Zuxruf surəsi, 85)

Andolsun əgər sən onlardan: "Göyləri və yeri kim yaratmışdır?" deyə soruşsan, mütləq: "Onları üstün, güclü və bilən Allah yaratmışdır!" deyəcəklər. O, yeri sizin üçün beşik etdi və orada sizin üçün yollar saldı ki, bəlkə doğru yolu tapasınız. (Zuxruf surəsi, 9–10)

Biz orada xurma bağları və üzümlüklər yaradıb, aralarında bulaqlar qaynadıb çıxartdıq. Onun meyvələrindən və öz əlləri ilə becərdiklərindən yemələri üçün belə etdik. Yenə də şükür etmirlər? (Yasin surəsi, 34–35)

O, göyləri dayaqsız yaratmışdır. Belə ki, bunu görürsünüz. Yerdə isə, sizi silkələməsin deyə, möhkəm dağlar qurmuşdur... (Loğman surəsi, 10)

Yeri də (necə) döşəyib–yaydıq? Orada möhkəm duran dağlar yaratdıq və "göz oxşayan və ürəkaçan" hər cütdən (neçə bitkilər) bitirdik. (Qaf surəsi, 7)

Yerin bitirdiklərindən, insanların özlərindən və bilmədiklərindən bütün cütləri yaradan Allah çox Ucadır. (Yasin surəsi, 36)

...Həmd, göylərin Rəbbi, yerin Rəbbi və aləmlərin Rəbbi Allaha məxsusdur. Göylərdə və yerdə böyüklük yalnız Ona məxsusdur... (Casiyə surəsi, 36–37)

Göyləri və yeri altı gündə yaradan, sonra da Ərşə ucalan Odur. O, yerə girəni, ondan çıxanı da, göydən enəni də, qalxanı da bilir. Harada olsanız, O sizinlədir... (Hədid surəsi, 4)

...Onların üzərinə göydən bol–bol yağış yağdırıb, evlərinin altından çaylar axıtdıq... (Ənam surəsi, 6)

...Sizin üçün bağ–bağçalar və çaylar yaratsın". (Nuh surəsi, 12)

O, göydən su endirdi və vadilər ölçülərinə uyğun öz məcralarından daşaraq axdı... (Rad surəsi, 17)

Yeri yarıb fəvvarə vuran bulaqlar qaynatdıq... (Qamər surəsi, 12)

Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur və axırda bütün işlər Allaha qaytarılır. (Ali İmran surəsi, 109)

İnsanlar ümidlərini kəsdikdən sonra yağış endirən və Öz mərhəmətini hər yana yayan Odur... (Şura surəsi, 28)

Göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. Şübhəsiz Allah heç nəyə ehtiyacı olmayandır, tərifəlayiqdir. (Həcc surəsi, 64)

Allahın boyası... Allah(ın boyasın)dan daha gözəl boyası olan kimdir? Biz (yalnız) Ona ibadət edənlərik. (Bəqərə surəsi, 138)

Yerin onları yırğalamamasından ötrü orada möhkəm dağlar yaratdıq. Eləcə də, doğru gedə bilsinlər deyə, orada geniş yollar saldıq. (Ənbiya surəsi, 31)

...Yeri məskən edən, arasından çaylar axıdan, üzərində möhkəm duran dağlar yaradan... (Nəml surəsi, 61)

Səmada bürclər qoyan və orada aydınlıq (günəş) və nurlu bir ay yaradan Allah nə qədər Ucadır. (Furqan surəsi, 61)

Öyüd alıb düşünmək və şükür etmək istəyənlər üçün gecə ilə gündüzü bir-birinin ardınca gətirən Odur. (Furqan surəsi, 62)

Həqiqətən də, göylərin və yerin yaradılmasında, gecə ilə gündüzün bir-birilə əvəz olunmasında, insanlara fayda verən şeylərlə yüklənmiş halda dənizdə üzən gəmilərdə, Allahın göydən endirdiyi, onunla da ölmüş torpağı diriltiyi suda, bütün heyvanatı yer üzündə törədib-yaymasında, küləklərin əsdirməsində və göylə yer arasında ram edilmiş buludları hərəkət etdirməsinə, düşünən insanlar üçün dəlillər var. (Bəqərə surəsi, 164)

Göydən lazım olduğu qədər su endirdik və onunla ölü bir diyarı dirilttik. (Zuxruf surəsi, 11)

Göydə də məbud, yerdə də məbud yalnız Odur. O, hökm və hikmət sahibidir, biləndir. (Zuxruf surəsi, 84)

Küləkləri Öz mərhəməti önündə yağışdan qabaq müjdəçi olaraq göndərən Odur. Nəhayət, o küləklər ağır buludları daşıyarkən, Biz o buludları ölü (quraq) bir diyara tərəf qovur, onunla yağmur endirir və bunun vasitəsilə bütün məhsullardan yetişdiririk. Biz ölüləri də belə dirildəcəyik. Bəlkə, ibrət alasınız. (Əraf surəsi, 57)

Sizi Allah yaratmışdır. Sonra O sizi öldürəcəkdir. Sizlərdən bəziləri vaxtilə bildiyi şeyləri unutsun deyə ömrünün ən son çağına (yaşlılığa) çatdırılacaq. Həqiqətən, Allah Biləndir, hər şeyə Qadirdir. (Nəhl surəsi, 70)

Belə ki, O, yaratdığı hər şeyi gözəl yaratdı və insanı yaratmağa palçıqdan başladı. (Səcdə surəsi, 7)

O Allah ki, var edən, mükəmməl şəkildə yaradan, “forma və surət” verəndir... (Həşr surəsi, 24)

Sizi zəif bir şeydən (nütfədən) yaradan, zəiflikdən sonra sizə qüvvət verən, qüvvətli olduqdan sonra zəiflik və qocalıq verən Allahdır... (Rum surəsi, 54)

Ancaq kim Rəbbinin məqamından qorxmuş və nəfsinə ehtirası yasaq etmişsə, həqiqətən, Cənnət onun məskəni olacaq. (Naziət surəsi, 40–41)

Həqiqətən də, Allah iman gətirib yaxşı işlər görənləri ağacları altından çaylar axan Cənnət bağlarına daxil edəcək... (Həcc surəsi, 23)

Lakin Rəbbindən qorxub–çəkinənlər üçün uca köşklər vardır, onların üstündə də uca köşklər inşa edilmişdir... (Zumər surəsi, 20)

İstəsə, sənin üçün onların dediklərindən daha xeyirlisini, ağacları altından çaylar axan Cənnət bağlarını yaradan, sənin üçün qəsrlər inşa edə bilən Allah nə qədər Ucadır. (Furqan surəsi, 10)

Onlar orada taxtlar üzərində dirsəklənəcək və orada nə yandıran günəş, nə də donduran şaxta görəcəklər. (İnsan surəsi, 13)

(Cənnətdə) hara baxsan nemət və böyük mülk görərsən. (İnsan surəsi, 20)

...Rəbbi Öz tərəfindən onları içərisində tükənməz nemətlər olan Cənnət bağları ilə müjdələyir. (Tövbə surəsi, 21)

...Onları ağacları altından çaylar axan və əbədi qalacaqları Cənnətdəki uca köşklərdə yerləşdirəcəyik... (Ənkəbut surəsi, 58)

Beləcə iman edib saleh əməllər edənlər; artıq onlar “bir cənnət bağçasında”, “sevinc içində ağırılanırlar”. (Rum surəsi, 15)

De: “Bu yaxşıdır, yoxsa təqva sahiblərinə bir mükafat və son dayanacaq yeri kimi vəd edilən əbədi Cənnət?” (Furqan surəsi, 15)

Onlardan ötrü orada istədikləri hər şey vardır. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Bu, sənin Rəbbinin Öz öhdəsinə götürdüyü və yerinə yetirilməsi arzu olunan bir vəddir. (Furqan surəsi, 16)

Onlar üçün qızıl sinilər və piyalələr dolandırılır. Orada nəfslərin istədiyi və gözlərə xoş gələn hər şey var... (Zuxruf surəsi, 71)

Göylərin və yerin mülkü Allaha məxsusdur. O, hər şeyə qadirdir. (Ali İmran surəsi, 189)

Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Qoruyan olaraq Allah yetər. (Nisa surəsi, 132)

Canlılardakı işarələr

Canlılar Allahın yaratma sənətinin bənzərsiz nümunələri ilə doludur. Quşlardan sürünənlərə, balinalardan böcəklərə qədər böyük–kiçik bir çox canlı, insanları heyrətləndirən üstün xüsusiyyətlərə sahibdirlər. Bu xüsusiyyətlər qarşısında (hörümçəyin poladdan daha möhkəm tor hazırlaması, arıların pətək hörüb bal hazırlamaları, quşların istiqamət tapma bacarıqları kimi) özünü ağıllı, bilikli, şüurlu hesab edən insan belə aciz qalar, hətta bunların bənzərini təqlid etməyə belə çox vaxt güc yetirə bilməz.

Bu həqiqətlərə baxmayaraq, bəzi insanlar canlılardakı yaradılış möcüzələrini inkar etməyə çalışırlar. Özlərini və yaşadıkları kainatı yaradan Allahın açıq–aydın görülən varlığını qəbul etməmək üçün, məntiqsiz ifadələr işlədərlər. Lakin bu səyləri əbəsdir. Rəbbimiz Quranda belə buyurmuşdur:

...Axır ki, haqq yerini tapdı və onlar istəmədikləri halda Allahın hökmü qələbə çaldı.
(Tövbə surəsi, 48)

Atları, qatırları və uzunqulaqları sizə həm minik, həm də zinət olsun deyə Allah yaratdı... (Nəhl surəsi, 8)

Heyvanlardan üstündə yük daşınan və (yunlarından, tüklərindən) döşək hazırlananları da yaradan Odur... (Ənam surəsi, 142)

İri vücutlu dəvələri də sizin üçün Allahın işarələrindən etdik... (Həcc surəsi, 36)

Məgər onlar dəvənin necə yaradıldığına baxmırlar? (Çaşiyə surəsi, 17)

Sizə istədiyiniz hər şeyi verdi. Əgər Allahın nemətlərini sayacaq olsanız, sayıb qurtara bilməzsiz. Həqiqət budur ki, insan çox zalım, çox nankordur. (İbrahim surəsi, 34)

Həqiqətən, heyvanlarda da sizin üçün ibrət var. Biz onların bətnində olandan sizlərə içirdirik. Sizin üçün onlarda başqa faydalar da var. Üstəlik onlardan yeyirsiniz də. (Muminun surəsi, 21)

Şübhəsiz ki, heyvanlarda da sizin üçün bir ibrət var. Biz sizə, onların qarınlarındakı yarımçıq həzm olunmuş qidalarla qan arasından çıxan, içənlərin boğazından rahat keçən dumduru süd içirdirik. (Nəhl surəsi, 66)

Yer üzündə elə bir canlı yoxdur ki, onun ruzisini Allah verməsin. Allah onların qərar tutduqları yeri də, müvəqqəti qaldıqları yeri də bilir. Bunların hamısı açıq-aydın Yazıdadır (Lövhi-məhfuzdadır). (Hud surəsi, 6)

Rəbbin bal arısına belə vəhy etdi: “Dağlarda, ağaclarda və insanların düzəlttikləri çardaqlarda özünə pətəklər hör. Sonra bütün meyvələrdən ye və Rəbbinin səndən ötrü asanlaşdırdığı yollarla get”. O arıların qarınlarından tərkibində insanlar üçün şəfa olan müxtəlif rəngli bal çıxır... (Nəhl surəsi, 68–69)

İnsanlar, heyvanlar və mal-qara arasında da bu cür müxtəlif rəngli olanları vardır. Allahdan Öz qulları arasında ancaq alimlər içləri titrəyib qorxar... (Fatr surəsi, 28)

Məgər göylərdə və yerdə olanların, həm də qanad açıb uçan quşların Allahı təqdis etdiklərini görmürsənmi? Hər biri öz duasını və təqdisini bilir... (Nur surəsi, 41)

Göydən suyu endirən Odur. Bu, həm sizin içməyiniz, həm ağacların, həm də mal-qaranızı otardığınız otların bitməsi üçündür. (Nəhl surəsi, 10)

Məgər onlar quru yerə su axıdıb onunla həm heyvanlarının, həm də özlərinin yedikləri nemətlər yetişdirdiyimizi görmürlər? ... (Səcdə surəsi, 27)

Göyləri, yeri və onlarda yaydığı canlıları yaratması Onun dəlillərindəndir. Allah istədiyi vaxt bunları bir yerə toplamağa qadirdir. (Şura surəsi, 29)

Göylərdə və yerdə nə varsa, Onundur. İtaət-qulluq da daim Ona məxsusdur. Belə olduğu halda, Allahı qoyub başqasındanmı qorxursunuz? (Nəhl surəsi, 52)

O, dənizi sizin xidmətinizə verdi. Belə ki, ondan yemək üçün təzə ət və geyiminizdə işlətmək üçün bəzək şeyləri əldə edirsiniz.... (Nəhl surəsi, 14)

Həm sizin, həm də səfərdə olanların faydalanması üçün dəniz ovu və onu yemək sizə halal edildi. ... (Maidə surəsi, 96)

Ey iman gətirənlər! Allahın sizə halal buyurduğu təmiz ruziləri haram etməyin və həddi aşmayın.. (Maidə surəsi, 87)

Məgər onlar, özlərindən ötrü nə qədər heyvanı Öz əllərimizlə yaratdığımızı görmürlər? Biz bunları onların əmrinə tabe etdik. Belə ki, bəzilərinə minik kimi yararlanır və bəzilərinin də ətini yeyirlər. Bunlarda onlar üçün başqa mənfəətlər və içiləcək şeylər də var. Yenə də şükür etməyəcəklər? (Yasin surəsi, 71–73)

Allahdan başqasını özlərinə dost tutanların aqibəti özünə yuva qurmuş hörümçəyin məsəlinə bənzəyir. Yuvaların ən zəifi də, əlbəttə ki, hörümçək yuvasıdır. Kaş ki, biləydilər! (Ənkəbut surəsi, 41)

Həqiqətən, Allah ağcaqanadı və ondan da üstün olanı məsəl çəkməkdən utanmaz. İman gətirənlər bilirlər ki, bu, onların Rəbbindən gələn haqdır... (Bəqərə surəsi, 26)

Boyları bir–biriylə yarışan sıx ağaclı bağlar, meyvələr və otlar da bitiririk. Bu nemətlər sizin istifadəniniz və heyvanlarınızın faydalanması üçündür. (Əbəsə surəsi, 30–32)

Həqiqətən, göylərdə və yerdə möminlər üçün dəlillər vardır. Sizin yaradılışınızda və Allahın yer üzünə yaydığı canlılarda qəti iman gətirmiş insanlar üçün dəlillər vardır. (Casiyə surəsi, 3–4)

Allah sizin üçün özünüzdən zövcələr yaratdı, zövcələrinizdən də sizin üçün övladlar və nəvələr yaratdı və sizə pak ruzilər verdi.... (Nəhl surəsi, 72)

Bildiyiniz nemətlərlə sizə kömək edəndən qorxun. O sizə heyvanat və oğul–uşaq verərək yardım etdi. Üstəlik, bağlar və çeşmələr də. (Şuəra surəsi, 132–134)

Biz sizi yer üzündə yerləşdirdik və orada sizin üçün dolanışq vasitələri yaratdıq. Necə də az şükür edirsiniz! (Əraf surəsi, 10)

Orada həm sizin üçün, həm də sizin ruzi vermədikləriniz (varlıqlar və canlılar) üçün dolanışığı vasitələri yaratdıq. (Hicr surəsi, 20)

Hər şeyin sahibi və hökmranı olan Olan Allah necə də Ucadır. Siz Onun hüzuruna qaytarılacaqsınız. (Yasin surəsi, 83)

Şübhəsiz ki, Allah göylərin və yerin qeybini Biləndir. Həqiqət budur ki, O, kökslərdə (gizli) olanı bilir. (Fatir surəsi, 38)

İndi əkdiyinizi (toxumu) gördünüzmü? Onu siz bitirirsiniz, yoxsa Biz bitiririk? Əgər istəsəydik, onu saman çöpünə döndərərdik... (Vaqiə surəsi, 63–65)

Məgər Allahın göydən yağış yağdırdığını və onunla yer üzünü yaşıllığa bürüdüyünü görmürsənmi? Həqiqətən, Allah Lütfkardır, Xəbərdardır. (Həcc surəsi, 63)

Bilin ki, Allah ölümündən sonra yer üzünə həyat verir. Biz ayələri sizə izah etdik ki, bəlkə ağılnızı işlədəsiniz. (Hədid surəsi, 17)

Məgər Allahın göydən yağmur endirib onu yer üzündəki çeşmələrə axıtdığını görmürsənmi? Sonra Allah onunla müxtəlif rəngli əkinlər yetişdirir. Sonra onlar quruyur və sən onları saralmış görürsən. Sonra da Allah onları çör-çöpə döndərir. Həqiqətən, bunda təmiz ağıl sahibləri üçün ibrət vardır. (Zumər surəsi, 21)

Qeybin açarları Onun yanındadır, Onları yalnız O bilir. O, quruda və dənizdə nələr olduğunu bilir. Onun xəbəri olmadan yerə düşən bir yarpaq belə yoxdur. Yer qaranlıqlarında elə bir toxum, elə bir yaş və elə bir quru şey yoxdur ki, açıq-aydın Yazıda (Lövhi-Məhfuzda) olmasın. (Ənam surəsi, 59)

Yer üzündəki nemətlər

Oksigen, su, yeməklər, günəş şüası, gündüz və gecə.. Bunlar bədəninizin ehtiyaclarıdır, bunlarla yanaşı ruhunuzun zövq alacağı gözəlliklərə də ehtiyacsınız. Gözəl mənzərə, gözəl insan üzü, estetik məkanlar və sair və il axır.

Dünya bu cür nemətlərlə doludur, lakin bəzi insanlar bunlardan xəbərsizdir. Yaşdıqları sıxıntılar içində gözəllikləri görə bilməyəcək hala gəliblər. Bu mənfi ruh halının səbəbi, həmin bu insanların Allahdan uzaq yaşamaları, imansız olmalarıdır. Din əxlaqı yaşanmadıqda, mütləq sıxıntılı həyat yaşanılır.

Allahın razı qalacağı gözlənilən rəftar isə, bütün dünya nemətlərinin Rəbbimizin lütfü olaraq bizə çatdığını qavramaq və Ona qarşı həmişə şüküredici əxlaq sərgiləməkdir. Bu gözəl əxlaqı yaşayan insan Rəbbimizdən gələn gözəllikləri və nemətləri hər an hiss edəcək və nemətlərdən lazımınca zövq alacaq.

...Xurma ağacının tumurcuqlarından, yerə sallanmış salxımlar, (bir–birinə bənzəyən və bənzəməyən) üzüm bağları, zeytun və nar ağacları da yetişdiririk. Bar verdiyi və yetişdiyi zaman onların meyvəsinə baxın. Şübhəsiz ki, bunlarda iman gətirəcək insanlar üçün dəlillər var. (Ənam surəsi, 99)

Mallarını Allah yolunda xərcləyənlərin məsəli yeddi sünbül verən bir toxumun məsəlinə bənzəyir ki, sünbüllərin hər birində yüz ədəd dən vardır. Allah istədiyi kimsə üçün qat–qat artırar. Allah (lütfü) bol Olandır, Biləndir. (Bəqərə surəsi, 261)

...Həqiqətən onlar üçün ağacları altından çaylar axan Cənnət bağları vardır. Hər dəfə onun meyvələrindən onlara ruzi verildikcə: “Bu ki, əvvəlcə bizə verilən ruzidir!” deyəcəklər. Halbuki onlara onun oxşarı veriləcəkdir... (Bəqərə surəsi, 25)

Yer üzündə bir–birinə yaxın müxtəlif qitələr, üzüm bağları, əkinlər, şaxəli–şaxəsiz xurma ağacları vardır. Onlar eyni su ilə suvarılır. Lakin verdikləri məhsula görə onların birini digərindən üstün edirik. Doğrudan da, bunda aqlını işlədən insanlar üçün dəlillər vardır. (Rad surəsi, 4)

Yaxşı şəhərin bitkisi Rəbbinin icazəsi ilə bitər, pis şəhərdə isə, yalnız qurumağa üz tutmuş bitki bitər. Biz ayələri şükür edən bir qövmə beləcə müxtəlif formalarda izah edirik. (Əraf surəsi, 58)

Biz (daha çox) Sina dağında bitən bir ağac yaratdıq ki, o yağlı olub, insanların yeməsi üçün məhsul verir. (Muminun surəsi, 20)

Allah onunla sizin üçün əkin, zeytun, xurma, üzüm və başqa meyvələrin hamısından yetişdirir. Həqiqətən, bunda düşünə bilən insanlar üçün dəlillər vardır. (Nəhl surəsi, 11)

Əncirə və zeytuna and olsun, (Tin surəsi, 1)

Bitki və ağac (Ona) səcdə edirlər. (Rəhman surəsi, 6)

Ey iman gətirənlər! Sizə ruzi kimi verdiyimiz pak şeylərdən yeyin və əgər yalnız Allaha ibadət edirsinizsə, (yenə yalnız) Ona şükür edin! (Bəqərə surəsi, 172)

Həqiqətən, biz suyu bol–bol axıtdıq. Sonra da yeri çat–çat yarıb orada taxıl, üzüm, yonca, zeytun və xurma ağacları yetişdirdik. (Əbəsə surəsi, 25–29)

Məgər Allahın göylərdə və yerdə olanları sizə ram etdiyini, Özünün aşkar və gizli nemətlərini sizə bol–bol verdiyini görmürsünüzmü?... (Loğman Surəsi, 20)

İkisində də (cürbəcür) meyvələr, bənzərsiz xurma ağacları və bənzərsiz nar vardır. (Rəhman surəsi, 68)

Biz orada xurma və üzüm bağları yaratdıq... (Yasin surəsi, 34)

Biz göydən bərəkətli su endirdik, onunla bağlar və biçilən taxıl dənələri bitirdik. (Qaf surəsi, 9)

Elə bir şey yoxdur ki, onun xəzinələri Bizdə olmasın. Biz onu ancaq müəyyən ölçüdə endiririk. (Hicr surəsi, 21)

Sonra həmin su ilə xurma ağaclarını və üzüm bağlarını sizin üçün yetişdirdik. Sizin üçün orada yediğiniz çoxlu meyvələr vardır. (Muminun surəsi, 19)

...Bar verdiyi zaman onların meyvəsindən yeyin, yığım günü haqqını verin; israf etməyin. Çünki O, israf edənləri sevməz. (Ənam surəsi, 141)

De: "Həqiqətən, Rəbbim istədiyinin ruzisini bol edər, istədiyininkini də azaldar. Lakin insanların çoxu bilmir". (Səba surəsi, 36)

Texnologiyadakı işarələr

Yaşadığımız müasir binalar, istifadə etdiyimiz lüks avtomobillər, kompüterlər, televizorlar və bunlara bənzər bütün texnologiya məhsulları Allahın istəyi ilə yaradılmış nemətlərdir.

Texnologiya, bəşəriyyətin, yer üzündəki elementlərə müəyyən məqsəd üçün forma verməsidir. Ətrafımızdakı texnologiya məhsullarına nəzər salsaq, hamısının, dəmir, mis, sink, alüminium kimi metallardan və ya neftin əlavə məhsulu olan plastmasdan meydana gəldiklərini görürük. Əgər bu maddələr, xüsusilə də metallar dünyada olmasaydı və bəşəriyyətin bu maddələrdən istifadə etmə imkanı olmasaydı, texnologiyadan danışmaq da qeyri-mümkün olacaqdı.

Gündəlik həyatda varlığına alışdığımız və həyatımızı asanlaşdıran bütün texnologiya məhsulları Allahın istəyi ilə meydana gəlmişdir. Texnologiya da insanın üzərində düşünməli və Allaha şükür etməli olduğu nemətlərdəndir.

O, bütün cütləri və sizin üçün mindiyiniz gəmiləri və heyvanları yaratdı. (Zuxruf surəsi, 12)

Onun dəlillərinin bəzisini sizə göstərməkdən ötrü dənizdə gəmilərin Allahın neməti sayəsində üzdüynü görmürsünüz mü?... (Loğman surəsi, 31)

...Sən gəmilərin dənizi yara-yara üzdüynü görürsən. Bütün bunlar Allahın lütfündən sizə nəsib olanları axtarıb tapmağınız və şükür etməyiniz üçündür. (Nəhl surəsi, 14)

Biz yer üzündə olan bütün şeyləri ona bəzək etdik ki, insanlardan hansının əməlcə daha gözəl olduğunu sınaqdan keçirək. Biz yer üzündə olan hər şeyi lazım gələrsə, məhv edib qurquru bir torpağa döndərərək. (Kəhf surəsi, 7-8)

Andolsun Biz Adəm oğullarını ucaldıq, onları quruda və dənizdə (müxtəlif miniklər üstündə) daşdıq... (İsra surəsi, 70)

Məgər Allahın quruda olanları və dənizdə onun əmri ilə axıb gedən gəmiləri, sizin faydanıza vermədiyini görmürsənmi?. (Həcc surəsi, 65)

Fəlakətlərdəki ibrətlər

Zəlzələlər, vulkan partlayışları, sellər, burulğanlar, fırtınalar, yanğınlar... Bunların hər biri bir-birindən müxtəlif gücə və təsirlərə sahib fəlakətlərdir. Ortaq cəhətləri isə, qısa müddət ərzində bir şəhəri, orada yaşayan bir çox insanı və canlıyı yox edə bilmələri və böyük zərərlərə yol açmalarıdır. Çox vaxt bu zərərlərin qarşısını almaq olmur.

Fəlakətlərin hamısı çox yaxşı tanınan, lakin çox insanın qarşılaşmadıqları müddətcə ağıllarına gətirmək istəmədikləri həqiqətlərdir. Dünyadakı həyat elə uyğun tarazlıqlar üzərində qaydaya salınmışdır ki, fəlakətlərlə çox sıx qarşılaşılmaz. İnsanlar da daxil olmaqla, bütün canlılar üçün sanki xüsusi bir mühafizə sistemi mövcuddur. Lakin Allah, hərdənbir insanlara, yaşadıkları məkanın nə qədər etibarsız ola biləcəyini də göstərir. Burada bir neçə nümunəsinə yer veriləcək bu fəlakətlərdəki işarələr, insanın Allah qarşısındakı acizliyini anlaması və öyüd-nəsihət alması üçün dərin düşünmə səbəbidir.

O sarsıntının sarsacağı gün, (Naziət Surəsi, 6)

Yer, şiddətli titrədiyi zaman. (Vaqiə Surəsi, 4)

Nəhayət o əzabı vadilərinə doğru gələn bir bulud şəklində gördükdə: “Bu bizə yağış yağıdıracaq buluddur!” dedilər. Hud dedi: “Xeyr! Bu sizin tez gəlməsini istədiyiniz, özü ilə ağırlı-acılı əzab gətirən bir küləkdir! (Əhqaf surəsi, 25)

O öz Rəbbinin əmri ilə hər şeyi yerlə yeksan edəcəkdir!” Onlar elə məhv oldular ki, evlərindən başqa heç bir şey görünmədi. Biz günahkar adamları belə cəzalandırıyıq. (Əhqaf surəsi, 25)

Biz uzun sürən uğursuz bir gündə onların üstünə qulaqları partladan qasırğa göndərdik. O, insanları kökündən çıxardılmış xurma kötökləri kimi qopardıb atırdı. (Qamər surəsi, 19–20)

Bunlar, sənə doğru xəbər (hekayə) olaraq söylədiyimiz (keçmiş) nəsillərin xəbərləridir. Onlardan izi qalanı da vardır, yerlə-yeksan olanı da. (Hud surəsi, 100)

Biz onlara zülm etmədik, lakin onlar özləri özlərinə zülm etdilər. Rəbbinin əmri gəldikdə Allahdan başqa ibadət etdikləri ilahları onları heç nədən qurtara bilmədi. Təkcə onların tələfatını artırdı. (Hud surəsi, 101)

Qorxu və ümid olaraq sizə şimşək göstərən və yağış dolu ağır buludları var edən Odur. Göy gurultusu həmd edərək Onu təqdis edir. Mələklər də Onun qorxusundan təqdis edirlər. Allah ildırımlar göndərüb istədiyini vurur. Onlar Allah barəsində mübahisə edirlər. Halbuki O, çox güclüdür və şiddətli cəza verəndir. (Rad surəsi, 12–13)

Sizə dənizdə bir sıxıntı (təhlükə) üz verdiyi zaman Ondan başqa tapındıqlarınız sizdən uzaqlaşar. O sizi xilas edib quruya çıxartdıqda isə üz döndərsiniz. Həqiqətən, insan çox nankordur! (İsra surəsi 67)

Allahın sizi quruda yerə batırmayacağına, yaxud üstünüzə daş-kəsəkli tufan göndərməyəcəyinə əminsinizmi? Sonra sizi qoruyan da tapa bilməzsiniz. (İsra surəsi, 68)

Lakin onlar şəkkə qapılıb əylənirlər. Sən göydən aşkar bir tüstü gələcəyi günü gözlə. O tüstü ki, insanları bürüyəcəkdir. Bu, ağırlı-acılı bir əzabdır. (Duxan surəsi, 9–11)

Dənizlər alovlandırılacağı zaman. (Təkvir surəsi, 6)

And olsun alovlanan dənizə! (Tur surəsi, 6)

Xeyr! O, mütləq Hutəməyə atılacaqdır. Sən haradan biləsən ki, Hutəmə nədir? Bu, Allahın qaladığı Oddur. O Od ki, qalxıb ürəklərə çatacaq. Həqiqətən, o Od onların üzərində qapanacaqdır. (Huməzə surəsi, 4–8)

O gün göy əridilmiş metal kimi olacaqdır. Dağlar da didilmiş yuna bənzəyəcəklər. Dost dostunun halını xəbər almayacaq. (Məaric surəsi, 8–10)

Həmin gün göy buludla parçalanacaq və mələklər yerə endiriləcəkdir. Həmin gün gerçək mülk yalnız Mərhəmətli Allaha məxsusdur. O, kafirlər üçün çətin bir gün olacaq. (Furqan surəsi, 25–26)

Biz onlardan əvvəl neçə-neçə nəsilləri məhv etdik. Heç onlardan kiminsə mövcudluğunu hiss edir və yaxud onlardan bir hənirti eşidirsənmi? (Məryəm surəsi, 98)

"Bağlar və bulaqlar içində, əkinlər və yumşaq meyvəli göz oxşayan xurmalıqlar içində arxayınlıqla qalacaqsınız? Dağlardan məharətlə zövqlü evlər yonub düzəldəcəksiniz?... (Şuəra surəsi, 147–149)

Həqiqətən, Firon yer üzündə (Misirdə) təkəbbürlük göstərib onun əhalisini zümrələrə bölmüşdü... (Qəsas surəsi, 4)

Firon qövmü arasında bağıraraq dedi: "Ey xalqım! Məgər Misirin mülkü və altımdan axan bu çaylar mənim deyilmi? Yenə də görməyəcəksiniz? (Zuxruf surəsi, 51)

Onlardan əvvəl öz məskənlərində gəzib dolaşan neçə–neçə nəsilləri məhv etməyimiz, onları doğru yönəltmədimi? Həqiqətən, bunda sağlam düşüncə sahibləri üçün dəlillər vardır. (Taha surəsi, 128)

Yurdlarında gəzib–dolaşdıqları əvvəlki neçə–neçə nəsilləri məhv etməyimiz onları doğru yola gətirmədimi?.. (Səcdə surəsi, 26)

Kafirləri isə Cəhənnəm odu gözləyir. Orada nə öldürülərlər ki, ölüb canları qurtarsın, nə də bu odun əzabı onlar üçün yüngülləşdirilər. Biz hər bir nankoru belə cəzalandırıyıq. (Fatir surəsi, 36)

İçində yanacaqları Cəhənnəm. Ora nə pis yataqdır! Bu, qaynar su və irindir. Qoy onu dadsınlar! Onlar üçün əzabın buna bənzər başqa növləri də vardır. (Sad surəsi, 56–58)

...Özünüzü və ailənizi yanacağı insanlar və daşlar olan oddan qoruyun! Onun başı üstündə Allahın onlara verdiyi əmrlərə heç vaxt asi olmayan, özlərinə buyurulanları yerinə yetirən amansız və güclü mələklər vardır. (Təhrim surəsi, 6)

...Nəhayət, ora çatdıqda onun qapıları açıldı və onun gözətçiləri onlara: "Məgər öz içərinizdən Rəbbinizin ayələrini sizə oxuyan və sizi bu gününüzə qovuşacağınızla xəbərdar edən elçilər gəlməmişdi?" dedilər. Onlar: "Bəli" dedilər. Lakin əzab Sözü kafirlər barəsində gerçəkləşdi. (Zumər surəsi, 71)

Quranda bildirilən müqəddəs məkanlar

Tarix boyu peyğəmbərlərin yaşadıkları bəzi müqəddəs məkanlar (Tur dağı, Tuva vadisi kimi), Peyğəmbərimiz hz. Məhəmməd (s.ə.v)–in həyatının keçdiyi və insanlara haqq dini izah etdiyi şəhərlər Quranda diqqət çəkilən məkanlardandır.

Müqəddəs məkanlar, əvvəlcə peyğəmbərlərin və onlarla birlikdə iman edənlərin, kafirlərə qarşı aparmış olduqları çətin mübarizəni xatırladar. Eləcə də, bu müqəddəs insanların Allah yolunda göstərmiş olduqları böyük səbir və qətiyyətliliyi də həmçinin. Müqəddəs məkanlar bu xüsusiyyətləriylə iman edənlərin həyəcan və şövqlərinin artmasına vəsilə olur.

Bundan ötrü də, iman edənlər bəhs edilən torpaqlara və məkanlara mənəvi bağlılıq duyar, peyğəmbərlərin qiymətli xatirələrini daşıyan bu torpaqları tanımaq istəyərlər. Sonrakı səhifələrdə bəzi müqəddəs məkanlara yer veriləcək.

Allah Beytülhəram olan Kəbəni, haram ayı, qurbanı və boynuna nişan taxılmış qurbanlıq heyvanları insanların işlərini yoluna qoymaq üçün bir vasitə kimi müəyyən etdi. Bu ona görədir ki, siz göylərdə və yerdə olanların Allaha bəlli olmasını və Allahın hər şeyi Bilən olduğunu anlayasınız. (Maidə surəsi, 97)

Həcc, Allahın Quranda bütün müsəlmanlara əmr etdiyi bir fərzdır. Müsəlmanlar üçün olduqca mühüm bir ibadət olan həcc, Kəbənin təvaf edilməsi ilə həyata keçirilir.

Bu gün Kəbə, Məscidül–Həram kimi tanınan ərazinin atriumunun ortasında yerləşir. Hz. İbrahim və oğlu hz. İsmail tərəfindən, Allahın əmri əsasında inşa edilmişdir. **"Bir zaman Biz İbrahimə evin (Kəbənin) yerini nişan verib..." (Həcc surəsi, 26)** ayəsində də bildirildiyi kimi, hz. İbrahim Kəbəni, Allahın özünə bildirdiyi xüsusi bir yerdə və Onun əmr etdiyi şəkildə inşa etmişdir.

Kəbə, insanlar üçün toplanma və birlikdə Allah üçün ibadət etmə yeridir. Allah, Kəbənin iman edənlərin ibadət edəcəkləri, təmiz və etibarlı bir məkan olmasını əmr etmişdir.

Kəbənin diqqət və həssaslıqla qorunması müsəlmanların mühüm məsuliyyətidir. Hz. İbrahimə, Kəbənin iman edənlər üçün təmiz və hazır vəziyyətdə tutulmasını əmr edən Rəbbimiz, Quranda da Kəbəni qorumağın tək cəmiyyət üçün iman edənlərin yerinə yetirə biləcəyi bir məsuliyyət olduğunu bildirmişdir.

Kəbənin əsil sahibinin və mühafizəçilərinin iman edənlər olduğunu Allah bir ayəsində: **"Onun (əsil) mühafizəçiləri yalnız qorxub–çəkinənlərdir. Lakin onların çoxu bilmir"** (Ənfal surəsi, 34) deyərək bildirmişdir.

Kəbəni İslam aləmində əhəmiyyətli edən digər bir xüsusiyyəti də, müsəlmanların qibləsi olmasıdır. Bütün müsəlmanlar, gündə beş vaxt namazlarını qılarkən Kəbəyə doğru üz tutaraq ibadətlərini yerinə yetirirlər.

Həqiqətən, insanlardan ötrü qurulan ilk ev Bəkkədədir (Məkkə). Belə ki, o, onlar üçün müqəddəs və hidayət olan Kəbədir. (Ali İmran surəsi, 96)

O zaman İbrahim və İsmail evin (Kəbənin) bünövrəsini qaldırarkən belə dua etdilər: “Ey Rəbbimiz! Bunu bizdən qəbul et! Həqiqətən, Sən Eşidənsən, Bilənsən! (Bəqərə surəsi, 127)

Bir zaman Biz İbrahimə evin (Kəbənin) yerini nişan verib: “Mənə heç bir şeyi şərik qoşma, evimi təvaf edənlər, namaza duranlar, rüku və səcdə edənlər üçün təmizlə!” demişdik. (Həcc surəsi, 26)

İnsanlar arasında həcc elan et ki, onlar sənin yanına piyada və ya hər bir uzaq yoldan gələn yorğun düşmüş dəvələr üstündə gəlsinlər. (Həcc surəsi, 27)

...İlk gündən təqva üzərində qurulmuş məscid, əlbəttə, içində namaz qılmağın (və digər işlərin) üçün daha layiqdir. Orada təmizlənməyi qəlbən sevən kişilər vardır. Allah da təmizlənənləri sevir. (Tövbə surəsi, 108)

Hz. İbrahimin məqamı

Kəbənin şərq tərəfində, yerdən təxminən iki metr hündürlükdə və bir metr diametrində, yuxarı hissəsi şüşə ilə əhatələnmiş, aşağı hissəsi isə, marmərlə üzlənmiş dördbucaqlı şəkildə kiçik bir sahə yerləşir. Bu sahədə, hz. İbrahimin Kəbəni inşa edərkən üzərinə çıxdığı daş qorunub saxlanılır. Bu sahə İslami və tarixi mənbələrdə, Quranda bildirilən "İbrahimin məqamı" kimi qəbul edilir.

Həcərül Əsvəd adlandırılan daşın olduğu yer, ənənəyə əsasən təvafa başlama nöqtəsi qəbul edilir. Rəvayətlərə görə bu daş, hz. İbrahim tərəfindən xüsusi olaraq olduğu yerə yerləşdirilmişdir. Həcərül Əsvəd, "qara daş" mənasını verir.

Kəbənin şərq küncündə olan bu daş, yerdən 1,5 m hündürlükdədir. Rəngi sarıya çalan qara olub, oval formalıdır. Üzərində qırmızı nöqtələr var. Yan tərəfləri gümüşlə örtülmüşdür. Hacılar təvafa Həcərül Əsvədin tuşundan başlayırlar. Təvaf vaxtı bu daşa doğru dönərək, əllərini qaldırmaqla salam verərlər.

Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın qoyduğu nişanələrdəndir. Kim evi (Kəbəni) həcc və ya ümrə niyyəti ilə ziyarət edərsə, bunları təvaf etməsində ona heç bir günah olmaz... (Bəqərə surəsi, 158)

Səfa və Mərvə Kəbənin şərq tərəfində yerləşən iki təpənin adıdır. Səfa təpəsi, Hərəm bölgəsindən təxminən 15 metr və Mərvə təpəsindən isə 8 metr hündürdədir. İki təpə arasındakı məsafə təxminən 420 metrdir. İki təpənin arasında qalan sahə "Mesa" adlandırılır. Mesa, Məscidi-Harama bitişikdir. Şəkillərdə Səfa və Mərvə arasında gedib gələn hacılar görünür.

Ərafat, Məkkənin şimalında yerləşən, 24 kv. Km-lik sahəyə malik böyük və səthi hamar düzənlikdir. Hərəmdən kənarda yerləşir. Ərafat, "ərəfə" sözünün cəmi olub, "irfan" və "mərifət" kökündən gəlir. Həmçinin dağ və yüksəklik mənalərini də verir. Quranda Ərafatdan belə bəhs edilir:

Rəbbinizdən lütf diləmək (həcc vaxtı ticarət etmək) sizə günah deyildir. Ərafatdan axışıb gəldikdə Məşərulharamda Allahı yada salın! Sizi doğru yola yönəltdiyinə görə Onu yad edin. Hərçənd ki, bundan əvvəl siz azmışlardan idiniz. Sonra insanların axışıb gəldiyi yerdən siz də gəlin. Allahdan bağışlanmanızı diləyin. Şübhəsiz ki, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir. (Bəqərə surəsi, 198–199)

Mina, Məkkə ilə Məşərulharam arasında qalan yerə verilən addır. Həcc ibadəti vaxtı, hacılar Minaya da baş çəkərlər. Həccin bəzi mühüm şərtləri burada yerinə yetirilər.

Sayı müəyyən olan günlərdə (zil-Hiccənin 11-i, 12-si və 13-ü) Allahı yad edin. Kim iki gün ərzində (Mina) ziyarətini tamamlayıb geri qayıtsa, ona heç bir günah olmaz. Kim (13-cü günü Minada) yubanarsa, ona da heç bir günah olmaz. Bu, Allahdan qorxanlara aiddir. Allahdan qorxun və bilin ki, Onun hüzuruna toplanılacaqsınız. (Bəqərə surəsi, 203)

Müşriklər inkar etdiklərini bildikləri halda, onların Allahın məscidlərini abadlaşdırmaq (haqqı və səlahiyyəti) yoxdur. Onların əməlləri puça çıxmışdır. Onlar Odda əbədi qalacaqlar. (Tövbə surəsi, 17)

Allahın məscidlərini yalnız Allaha və Axirət gününə iman gətirən, dosdoğru namaz qılan, zəkat verən və Allahdan başqa heç kəsdən qorxmayanlar abadlaşdırar. Ola bilsin ki, onlar doğru yolla gedənlərdən olsunlar. (Tövbə surəsi, 18)

Dəlillərimizdən bəzisini ona (Peyğəmbərə) göstərmək üçün Öz qulunu gecə vaxtı Məscidulharamdan ətrafına xeyir-bərəkət verdiyimiz Məsciduləqsaya aparan Allah Ucadır. Həqiqətən, O, Eşidəndir, Görəndir. (İsra surəsi, 1)

Məscidül-Əqsa müsəlmanların ilk qibləsi olmasından ötrü, müsəlmanlar üçün ayrı bir əhəmiyyətə malikdir. Məscidül-Əqsanın Kəbədən sonra inşa edilən yer üzündəki ikinci məscid olduğu rəvayət edilir.

638-ci ildə hz. Ömər in dövründə Qüds fəth edildikdən sonra Beytul-Məqdisin yerində Məscidül-Əqsa inşa edilmişdir. Hz. Ömər in buranı məbəəd kimi qəbul etməsi də, məscidi müsəlmanlar üçün qiymətli edən digər bir səbəbdir. Məscidül-Əqsa daha sonra Əməvi xəlifələrindən Əbdülməlik in ibn Mərvan in dövründə genişləndirilmişdir.

Qübbətüs-Səhra məscidi, Ömər məscidi kimi də tanınır. Qübbətüs-Səhra məscid kimi inşa edilməmişdir. Binanın içində, İslam alimləri tərəfindən hz. Məhəmməd (s.ə.v)-in meraca çıxarkən üzərinə ayaq basdığına inanılan və müqəddəs qəbul edilən bir daş var.

Səhra sözü qaya parçası deməkdir, Qübbətüs-Səhra isə qaya üzərində inşa edilən qübbə mənasını verir. Qübbətüs-Səhradakı qayanın şərqində, içində Peyğəmbərimiz hz. Məhəmməd in mübarək saqqalının olduğuna inanılan uzun şkaf var.

De: “Rəbbim ədalətli olmağı əmr etdi. Hər məscid yanında (səcdə etdiyiniz yerdə) üzünüzü Ona tutun və Allaha – dini məhz Ona məxsus edərək dua edin. Sizi ilk dəfə yaratdığı kimi ona qayıdacqsınız”. (Əraf surəsi, 29)

And olsun Sinay dağına! And olsun bu təhlükəsiz şəhərə (Məkkəyə)! (Tin surəsi, 2-3)

O, Öz mərhəmətini istədiyi kəsə məxsus edir. Allah böyük lütf sahibidir. (Ali İmran surəsi, 74)

Bibliografiya

- 1– Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2
- 2– Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh.196
- 3– New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life, Bulletin of the American Meteorological Society, cild: 74, noyabr 1982, səh. 1328–1330.
- 4– Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7
- 5– Jeffrey Bada, Earth, fevral 1998, səh. 40
- 6– Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth", Scientific American, cild: 271, oktyabr 1994, səh. 78
- 7– Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 189
- 8– Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 189
- 9– B. G. Ranganathan, Origins?, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988
- 10– Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179
- 11– Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the British Geological Association, cild: 87, 1976, səh. 133
- 12– Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197
- 13– Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 75–94; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, cild: 258, səh. 389
- 14– J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", Scientific American, dekabr 1992
- 15– Alan Walker, Science, cild: 207, 1980, səh. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1–ci nəşr, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, səh. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, III cild, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272
- 16 – Time, noyabr 1996
- 17– S. J. Gould, Natural History, cild: 85, 1976, səh. 30

18– Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19

19– Richard Lewontin, "The Demon–Haunted World", *The New York Review of Books*, 9 yanvar, 1997, səh. 28

20–Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom*, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43

TƏKAMÜL YALANI

Darvinizm, yəni təkamül nəzəriyyəsi yaradılış həqiqətini inkar etmək məqsədilə irəli sürülmüş, ancaq uğursuzluqla nəticələnmiş elmdən kənar cəfəngiyatdan başqa bir şey deyil. Canlıların cansız maddələrdən təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edən bu nəzəriyyə kainatda və canlılarda çox möcüzəvi nizam olduğunun elm tərəfindən sübut edilməsi ilə və təkamül prosesinin əsla baş vermədiyini göstərən 350 milyona yaxın fosilin tapılması ilə süqut etmişdir. Beləliklə, Allah'ın bütün kainatı və canlıları yaratdığı elm tərəfindən də sübut edilmişdir. Bu gün təkamül nəzəriyyəsini dirçəltmək üçün dünya səviyyəsində aparılan təbliğat sadəcə elmi həqiqətlərin təhrif olunmasına, tərəfli şərhinə, elm adı altında söylənilən yalan və saxtakarlıqlara əsaslanır.

Ancaq bu təbliğat həqiqəti gizlətmir. Təkamül nəzəriyyəsinin elm tarixində ən böyük xəta olması son 20-30 il ərzində elm dünyasında getdikcə daha ucadan dilə gətirilir. Xüsusilə 1980-ci illərdən sonra aparılan tədqiqatlar darvinist iddiaların tamamilə səhv olduğunu üzə çıxarmış və bu həqiqət bir çox elm adamı tərəfindən dilə gətirilmişdir. ABŞ-da biologiya, biokimya, paleontologiya kimi fərqli sahələrlə məşğul olan bir çox elm adamı darvinizmin əsassızlığını görür, canlıların mənşəyini artıq yaradılışla açıqlayırlar.

Təkamül nəzəriyyəsinin süqutundan və yaradılış dəlillərindən digər bir çox əsərimizdə bütün elmi təfərrüatları ilə bəhs etmişik və etməyə davam edirik. Ancaq əhəmiyyəti baxımından mövzudan burada da bəhs etməkdə fayda var.

Darvini məhv edən çətinliklər

Təkamül nəzəriyyəsi tarixi qədim yunanlara gedib çıxan bir təlim olmasına baxmayaraq, XIX əsrdə hərtərəfli şəkildə irəli sürüldü. Nəzəriyyəni elm dünyasının gündəminə gətirən ən mühüm irəliləyiş Çarlz Darvinin 1859-cu ildə nəşr edilən "Növlərin mənşəyi" adlı kitabı idi. Darvin bu kitabda dünyadakı müxtəlif canlı növlərini Allah'ın ayrı-ayrı yaratdığına qarşı çıxırdı. Darvinin fikrincə, bütün növlər ortaq əcdaddan törəmiş və zaman ərzində kiçik dəyişikliklərlə müxtəfləşmişdilər.

Darvinin nəzəriyyəsi heç bir konkret elmi tapıntıya əsaslanmırdı; özünün də qəbul etdiyi kimi, sadəcə bir məntiq yeritmə idi. Hətta Darvin kitabındakı "Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər" başlıqlı uzun bölmədə etiraf etdiyi kimi, nəzəriyyə bir çox mühüm suala cavab verə bilmirdi.

Darvin nəzəriyyəsinin qarşısındakı çətinliklərə inkişaf edən elmin üstün gələcəyinə, yeni elmi kəşflərin nəzəriyyəsini gücləndirəcəyinə ümid edirdi. Bunu kitabında tez-tez bildirirdi. Ancaq inkişaf edən elm Darvinin ümidlərinin tam əksinə, nəzəriyyənin əsas iddialarını bir-bir əsassız qoydu.

Darvinizmin elm qarşısındakı məğlubiyyətini üç əsas başlıq altında təhlil etmək olar:

Nəzəriyyə həyatın yer üzündə ilk dəfə necə ortaya çıxdığını əsla açıqlaya bilmir.

Nəzəriyyənin irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin, əslində, təkamül xarakterinə malik olduğunu göstərən heç bir elmi tapıntı yoxdur.

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin iddialarının tam əksini göstərir.

Bu bölmədə bu üç əsas başlığı əsaslı təhlil edəcəyik.

Keçilməz ilk pillə: həyatın mənşəyi

Təkamül nəzəriyyəsi bütün canlı növlərinin bundan təxminən 3.8 milyard il əvvəl dünyada fantastik şəkildə təsadüfən meydana gələn bircə canlı hüceyrədən törədiklərini iddia edir. Bircə hüceyrənin milyonlarla kompleks canlı növünü necə əmələ gətirməsi və əgər həqiqətən bu cür təkamül baş vermişsə, nə üçün izlərinin fosillərdə tapılmadığı nəzəriyyənin açıqlaya bilmədiyi suallardandır. Ancaq bütün bunlardan əvvəl iddia edilən təkamül prosesinin ilk pilləsi üzərində dayanmaq lazımdır. Həmin ilk hüceyrə necə ortaya çıxmışdır?

Təkamül nəzəriyyəsi cahilliklə yaradılışı inkar etdiyinə görə, həmin ilk hüceyrənin heç bir plan və nizam olmadan təbiət qanunları çərçivəsində təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Yəni bu nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddə kortəbii təsadüflər nəticəsində ortaya canlı hüceyrə çıxarmalıdır. Ancaq bu, məlum olan ən təməl biologiya qanunlarına zidd iddiadır.

Həyat həyatdan gəlir

Darvin kitabında həyatın mənşəyindən heç bəhs etməmişdi. Çünki onun dövründəki ibtidai elm anlayışı canlıların çox sadə quruluşa malik olduqlarını fərz edirdi. Orta əsrlərdən bəri “spontane generation” adlı nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddələrin təsadüfən birləşərək canlı varlıq əmələ gətirməsinə inanırdılar. Bu dövrdə həşəratların yemək artıqlarından, siçanların da buğdadan əmələ gəlməsi geniş yayılmış düşüncə idi. Bunu sübut etmək üçün qəribə təcrübələr aparılmışdı. Çirkli əsginin üstünə bir az buğda qoyulmuş və bir müddət sonra bu qarışıqdan siçanların əmələ gəlməsini gözləmişdilər.

Ətin qurdlanması da həyatın cansız maddələrdən törədiyinə dəlil hesab edilirdi. Lakin daha sonra məlum olacaqdı ki, ətin üstündəki qurdlar öz-özlərindən əmələ gəlmirlər, milçəklərin gətirib qoyduğu gözlə görülməyən sürfələrdən çıxırdılar. Darvin “Növlərin mənşəyi” adlı kitabını yazdığı dövrdə isə bakteriyaların cansız maddədən əmələ gəlməsi inancı elm dünyasında geniş şəkildə qəbul edilirdi.

Lakin Darvinin kitabının nəşr edilməsindən beş il sonra məşhur fransız bioloq Lui Paster təkamülə əsas verən bu inancı qəti şəkildə təkzib etdi. Paster apardığı uzun elmi fəaliyyət və təcrübələrdə gəldiyi nəticəni belə şərh etmişdi:

“Cansız maddələrin həyatı əmələ gətirməsi iddiası artıq qəti şəkildə tarixə gömülmüşdür”. (*Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2*)

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarları Pasterin kəşflərinə uzun müddət qarşı çıxdılar. Ancaq inkişaf edən elm canlı hüceyrəsinin mürəkkəb quruluşunu üzə çıxardıqca həyatın öz-özünə əmələ gəlməsi iddiasının əsassızlığı daha da açıq şəkil aldı.

XX əsrdəki nəticəsiz səylər

XX əsrdə həyatın mənşəyi mövzusunun tədqiq edən ilk təkamülçü məşhur rus bioloq Aleksandr Oparin oldu. Oparin 1930-cu illərdə irəli sürdüyü bəzi tezislərlə canlı hüceyrəsinin təsadüfən meydana gələ biləcəyini sübut etməyə çalışdı. Ancaq bu fəaliyyətlər uğursuzluqla nəticələnəcək və Oparin bu etirafı etməli olacaqdı:

“Təəssüf ki, hüceyrənin mənşəyi təkamül nəzəriyyəsinin tamamilə əhatə edən ən qaranlıq nöqtədən ibarətdir”. (*Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196*)

Oparinin yolunu davam etdirən təkamülçülər həyatın mənşəyi problemini həll etmək üçün təcrübələr aparmağa çalışdılar. Bu təcrübələrin ən məşhuru amerikalı kimyaçı Stenli Miller tərəfindən 1953-cü ildə aparıldı. Miller ibtidai atmosferdə mövcud olduğunu iddia etdiyi qazları bir təcrübədə birləşdirdi və bu qarışığa enerji verərək zülalları təşkil edən bir neçə üzvi molekul (amin turşusu) sintezlədi.

O illərdə təkamüllə bağlı mühüm mərhələ kimi tanıtılan bu təcrübənin əsassız olduğu və təcrübədə tətbiq edilən atmosferin yer şərtlərindən çox fərqli olduğu sonrakı illərdə üzə çıxacaqdı. (*“New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life”, Bulletin of the American Meteorological Society, c. 63, Kasım 1982, səh. 1328-1330*)

Uzun sükutdan sonra Millerin özü də tətbiq etdiyi atmosfer mühitinin həqiqi olmadığını etiraf etdi. (*Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7*)

Həyatın mənşəyi problemini açıqlamaq üçün XX əsr boyu göstərilən bütün təkamülçü səylər uğursuzluqla nəticələndi. San Diyeqo Skrips İnstitutundan məşhur geokimyaçı Cefri Bada təkamülçü “Earth” jurnalında 1998-ci ildə dərc edilən bir məqalədə bu həqiqəti belə qəbul edir:

“Bu gün XX əsri arxada qoyarkən hələ də XX əsrin başlanğıcındakı ən böyük həll edilməmiş problemlə qarşı-qarşıyıyıq: həyat yer üzündə necə başlayıb”. (*Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, səh. 40*)

Həyatın kompleks quruluşu

Təkamülçülərin həyatın mənşəyi ilə bağlı bu qədər çıxılmaz vəziyyətə düşməsinin başlıca səbəbi ən sadə hesab etdikləri canlıların bu qədər mürəkkəb quruluşa malik olmasıdır. Canlı hüceyrəsi insanın hazırladığı bütün texnoloji məhsullardan daha mürəkkəbdir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl laboratoriyalarında belə cansız maddələr birləşdirilərək nəinki canlı hüceyrə, hətta hüceyrəyə aid bircə zülal da hasil etmək mümkün deyil.

Bir hüceyrənin meydana gəlməsi üçün lazımlı şərtlər əsla təsadüflərlə açıqlanmayacaq qədər çoxdur. Lakin bunu açıqlamağa heç ehtiyac yoxdur. Təkamülçülər hələ hüceyrə səviyyəsinə çatmadan çıxılmaz vəziyyətə düşürlər. Çünki hüceyrənin əsasını təşkil edən zülalların təsadüfən sintezlənmə ehtimalı riyazi cəhətdən sıfırdır.

Bunun ən əsas səbəbi budur ki, bir zülalın əmələ gəlməsi üçün başqa zülallar da olmalıdır. Bu səbəb bir zülalın təsadüfən əmələgəlmə ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ona görə, təkəcə bu fakt təkamülçülərin təsadüf iddiasını təkzib etmək üçün kifayətdir. Mövzunun əhəmiyyətini qısaca açıqlayaq:

- Fermentlər olmasa, zülal sintezlənmə bilməz, fermentlər də zülaldır.

- Bircə zülalın sintezlənməsi üçün 100-ə yaxın hazır zülal olmalıdır. Ona görə, zülalların olması üçün zülallar lazımdır.

- Zülalları sintezləyən fermentləri DNT hazırlayır. DNT olmasa, zülal sintezlənmə bilməz. Ona görə, zülalların əmələ gəlməsi üçün DNT də lazımdır.

-Zülal sintezləmə prosesində hüceyrədəki bütün orqanoidlərin mühüm funksiyaları var. Yəni zülalların əmələ gəlməsi üçün tam funksional hüceyrə bütün orqanoidləri ilə birlikdə mövcud olmalıdır.

Hüceyrənin nüvəsində yerləşən, genetik məlumat daşıyan DNT molekulu isə informasiya bankıdır. İnsan DNT-sindəki informasiyanı kağıza köçürmək istəsək, hər biri 500 səhifədən ibarət 900 cildlik kitabxana ortaya çıxar.

Burada çox maraqlı dilemma da var: DNT ancaq bir sıra xüsusi zülalların (fermentlərin) köməyi ilə qoşalaşa bilər. Amma bu fermentlər də ancaq DNT-dəki informasiya əsasında sintezlənilir. Bir-birlərindən asılı olduqlarına görə, DNT-nin qoşalaşması üçün ikisi də eyni anda mövcud olmalıdır. Bu isə həyatın öz-özünə meydana gəlməsi ssenarisini çıxılmaz vəziyyətə salır. San Diyeqo Kaliforniya Universitetindən məşhur

təkamülçü prof. Lesli Orsel “Scientific American” jurnalının 1994-cü il oktyabr sayında bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Olduqca kompleks quruluşa malik olan zülalların və nuklein turşularının (RNT və DNT) eyni yerdə və eyni zamanda təsadüfən əmələ gəlmələri həddindən artıq ehtimaldan kənardır. Ancaq bunların biri olmadan digərini əldə etmək də mümkün deyil. Ona görə, insan məcburən həyatın kimyəvi yollarla meydana gəlməsinin tamamilə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlir”. (Leslie E. Orgel, *The Origin of Life on Earth, Scientific American*, c. 271, Ekim 1994, səh. 78)

Şübhəsiz ki, əgər həyatın kortəbii təsadüflərlə öz-özünə meydana gəlməsi mümkün deyilsə, onda həyatın yaradıldığı qəbul edilməlidir. Bu həqiqət əsas məqsədi yaradılışı inkar etmək olan təkamül nəzəriyyəsini açıq-aydın əsassız edir.

Təkamülün xəyali mexanizmləri

Darvinin nəzəriyyəsini əsassız edən ikinci əsas cəhət nəzəriyyənin təkamül mexanizmləri kimi irəli sürdüyü iki anlayışın da, əslində, heç bir təkamül gücünə malik olmamasıdır.

Darvin irəli sürdüyü təkamül iddiasını tamamilə təbii seleksiya mexanizmi ilə əlaqələndirmişdi. Bu mexanizmə verdiyi əhəmiyyət kitabının adından da açıq şəkildə başa düşülür: “Növlərin mənşəyi, təbii seleksiya yolu ilə...”

Təbii seleksiya təbii seçmə deməkdir, təbiətdəki həyat uğrunda mübarizədə təbii şərtlərə uyğun və güclü canlıların həyatda qalacağı düşüncəsinə əsaslanır. Məsələn, yırtıcı heyvanlar tərəfindən təhlükəyə məruz qalan bir maral sürüsündə daha sürətlə qaçan marallar həyatda qalacaq. Beləliklə, maral sürüsü sürətlə qaçan və güclü fərdlərdən ibarət olacaq. Amma bu mexanizm maralların təkamül keçirməsinə səbəb olmaz, onları başqa bir canlı növünə, məsələn, atlara çevirməz.

Ona görə, təbii seçmə mexanizmi heç bir təkamül gücünə malik deyil. Darvin də bu həqiqəti anlamışdı və “Növlərin mənşəyi” adlı kitabında: **“Faydalı dəyişikliklər baş vermədikcə təbii seçmə heç bir şey edə bilməz”**, - demək məcburiyyətində qalmışdı. (Charles Darwin, *The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184*)

Lamarkın təsiri

Bəs bu faydalı dəyişikliklər necə baş verə bilərdi? Darvin öz dövrünün ibtidai elm anlayışı çərçivəsində bu suala Lamarka əsaslanaraq cavab verməyə çalışmışdı. Darvindən əvvəl yaşamış fransız bioloq Lamarka görə, canlılar həyatları boyu keçirdikləri fiziki dəyişiklikləri sonrakı nəsllə ötürürlər, nəsildən-nəsllə toplanan bu xüsusiyyətlər nəticəsində

yeni növlər meydana gəlir. Məsələn, Lamarkın fikrincə, zürafələr ceylanlardan törəyiblər, hündür ağacların yarpaqlarını yeməyə çalışarkən nəsildən-nəslə boyunları uzanmışdır.

Darvin də buna bənzər misallar çəkmiş, məsələn, “Növlərin mənşəyi” kitabında qida tapmaq üçün suya girən bəzi ayıların tədricən balinalara çevrildiyini iddia etmişdi. (B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.)

Lakin Mendelin kəşf etdiyi və XX əsrdə inkişaf edən genetik elmi ilə qəti şəkildə sübut edilən genetik qanunları qazanılmış xüsusiyyətlərin sonrakı nəsillərə ötürülməsi əfsanəsini məhv etdi. Beləliklə, təbii seçmə “təkbaşına” və tamamilə təsirsiz mexanizm olaraq qaldı.

Neodarvinizm və mutasiyalar

Darvinistlər isə bu vəziyyətə bir çıxış yolu tapmaq üçün 1930-cu illərin sonlarında müasir sintetik nəzəriyyəni və ya daha geniş yayılmış adı ilə neodarvinizmi ortaya atdılar. Neodarvinizm təbii seçmənin yanına faydalı dəyişiklik səbəbi kimi mutasiyaları, yəni canlıların genlərində radiasiya kimi xarici amillər və ya transkripsiya xətalari nəticəsində əmələ gələn pozulmaları əlavə etdi. Bu gün də elmi cəhətdən əsassız olduğunu bilmələrinə baxmayaraq, darvinistlər neodarvinist modeli müdafiə edirlər. Nəzəriyyə yer üzündəki milyonlarla canlı növünün, onların qulaq, göz, ağciyər, qanad kimi saysız-hesabsız mürəkkəb orqanlarının mutasiyalara, yəni genetik pozulmalara əsaslanan bir proses nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edir. Amma nəzəriyyəni çarəsiz qoyan bir açıq elmi həqiqət var: mutasiyalar canlıları təkmilləşdirmirlər, əksinə, hər zaman canlılara zərər verirlər.

Bunun səbəbi çox sadədir: DNT çox mürəkkəb quruluşa malikdir. Bu molekula olan hər hansı təsadüfi təsir ancaq zərər verir. Amerikalı genetik B.G. Ranqanatan bunu belə açıqlayır:

“Mutasiyalar kiçik, təsadüfi və zərərliyərlər. Çox nadir meydana gəlirlər və ən yaxşı halda təsirsizdir. Bu üç xüsusiyyət mutasiyaların təkamül xarakterli təsir meydana gətirməyəcəyini sübut edir. Yüksək dərəcədə xüsusiləşmiş orqanizmdə meydana gələn təsadüfi dəyişiklik ya təsirsiz, ya da zərərli olur. Bir qol saatında meydana gələn təsadüfi dəyişiklik qol saatını təkmilləşdirməz. Ona böyük ehtimalla zərər verər və ya ən yaxşı halda təsir etməz. Bir zəlzələ bir şəhəri daha yaxşı hala salmaz, onu məhv edər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179*)

Bu günə qədər heç bir faydalı, yəni genetik məlumatı təkmilləşdirən mutasiya müşahidə edilməyib. Bütün mutasiyaların zərərli olması aşkar edilib. Aydın olmuşdur ki, təkamül nəzəriyyəsinin təkamül mexanizmi kimi göstərdiyi mutasiyalar, əslində, canlıları sadəcə məhv edən, şikəst edən genetik hadisələrdir (insanlarda mutasiyanın ən çox rast

gəlinən təsiri xərçəngdir). Əlbəttə, məhvedici mexanizm təkamül mexanizmi ola bilməz. Təbii seçmə isə Darvinin də qəbul etdiyi kimi, tək başına heç bir şey edə bilməz. Bu həqiqət bizə təbiətdə heç bir təkamül mexanizminin olmadığını göstərir. Təkamül mexanizmi olmadığına görə, təkamül deyilən xəyali proses də baş verməyib.

Fosillər: ara-keçid formalardan əsər-əlamət yoxdur

Təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi prosesin baş vermədiyinin ən açıq göstəricisi isə fosillərdir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə, bütün canlılar bir-birlərindən törəyiblər. Əvvəlcədən mövcud olan bir canlı növü zaman ərzində digərinə çevrilmiş və bütün növlər bu şəkildə əmələ gəlmişlər. Nəzəriyyəyə əsasən, bu çevrilmə yüz milyon illər davam edən uzun dövrü əhatə etmiş və mərhələ-mərhələ irəliləmişdir. Bu təqdirdə iddia edilən uzun çevrilmə prosesi zamanı saysız-hesabsız ara növlər əmələ gəlməli və yaşamaladırlar.

Məsələn, keçmişdə balıq xüsusiyyətlərini daşımalarına baxmayaraq, bir tərəfdən də bəzi sürünən canlı xüsusiyyətlərini qazanmış yarı-balıq, yarı-sürünən canlılar yaşamaladı və ya sürünən xüsusiyyətlərini daşıyan, bir tərəfdən də bəzi quş xüsusiyyətləri qazanmış sürünən quşlar ortaya çıxmalıdır. Bunlar bir keçid prosesində olduqları üçün şikəst, yarımçıq, qüsurlu canlılar olmalıdır. Təkamülçülər keçmişdə yaşadığına inandıqları bu nəzəri məxluqları “ara-keçid forması” adlandırırlar.

Əgər, həqiqətən, bu cür canlılar keçmişdə yaşayıbsa, onların sayı və növü milyonlarla, hətta milyardlarla olmalıdır və bu əcaib canlıların qalıqlarına mütləq fosil izlərində rast gəlinməlidir. Darvin “Növlərin mənşəyi”ndə bunu belə açıqlamışdır:

“Əgər nəzəriyyəmə doğrudursa, növləri bir-biri ilə əlaqələndirən saysız-hesabsız ara-keçid növləri keçmişdə mütləq yaşamaladı... Onların yaşadığının dəlilləri də sadəcə fosil qalıqları arasında tapıla bilər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Ancaq bu sətirləri yazan Darvin ara-keçid formaların heç cür tapılmadığını bilir və bunun nəzəriyyəsi üçün böyük problem olduğunu görürdü. Ona görə, “Növlərin mənşəyi” kitabının “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” (Difficulties on Theory) adlı bölməsində belə yazmışdı:

“Əgər, həqiqətən, növlər digər növlərdən yavaş dəyişikliklərlə törəyibsə, nə üçün saysız-hesabsız ara-keçid formasına rast gəlmirik? Nə üçün bütün təbiət qarmaqarışq vəziyyətdə deyil, məhz yerli-yerindədir? Saysız-hesabsız ara-keçid forması olmalıdır, bəs nə üçün yer üzünün çoxsaylı təbəqələrində onları tapmırıq?... Nə üçün hər geoloji forma və hər təbəqə belə qalıqlarla dolu deyil?” (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Darvinin puç olan ümidləri

Ancaq XIX əsrin ortasından indiyə qədər dünyanın hər tərəfində qızğın fosil araşdırmaları aparılmasına baxmayaraq, ara-keçid formalarına rast gəlinməmişdir. Aparılan qazıntı işlərində və tədqiqatlarda əldə edilən bütün tapıntılar təkamülçülərin gözlədiklərinin əksinə, canlıların yer üzündə birdən-birə, tam və qüsursuz formada ortaya çıxdıqlarını göstərmişdir.

Məşhur ingilis paleontoloq Derek V. Eyser təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Problemimiz budur: fosilləri hərtərəfli tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində belə daima eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə təkmilləşən deyil, birdən-birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”. (Derek A. Ager, “The Nature of the Fossil Record”, Proceedings of the British Geological Association, c. 87, 1976, səh. 133)

Yəni fosil qeydlərində bütün canlı növləri aralarında heç bir keçid forması olmadan, tam formada ani sürətdə ortaya çıxırlar. Bu, Darvinin fikirlərinin tam əksidir. Habelə, bu, canlı növlərinin yaradıldıqlarını göstərən çox güclü dəlildir. Çünki bir canlı növünün heç bir əcdadı olmadan, bir anda və qüsursuz şəkildə ortaya çıxmasının tək açıqlaması var: o növ yaradılmışdır. Bu həqiqət məşhur təkamülçü bioloq Duqlas Futuyma tərəfindən də qəbul edilir:

“Yaradılış və təkamül yaşayan canlıların mənşəyi haqqında iki yeganə açıqlamadır. Canlılar dünyada ya tamamilə mükəmməl və tam formada ortaya çıxmışlar, ya da belə olmamışdır. Əgər belə olmamışdırsa, bir dəyişiklik prosesi nəticəsində özlərindən əvvəl mövcud olan bəzi canlı növlərindən təkamül keçirərək meydana gəlməlidirlər. Amma əgər tam və mükəmməl formada ortaya çıxıblarsa, onda sonsuz güc sahibi olan bir ağıl tərəfindən yaradılmışlar”. (Douglas J. Futuyma, *Science on Trial*, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197)

Fosillər isə canlıların yer üzündə tam və mükəmməl formada ortaya çıxdıqlarını göstərir. Yəni “növlərin mənşəyi” Darvinin hesab etdiyinə əksinə, təkamül deyil, yaradılışdır.

İnsanın təkamülü nağılı

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının ən çox gündəmə gətirdikləri məsələ insanın mənşəyidir. Bununla bağlı darvinist iddia bu gün yaşayan müasir insanın meymunabənzər məxluqlardan törədiyini zənn edir. 4-5 milyon il əvvəl başladığı fərz edilən bu prosesdə müasir insan ilə əcdadları arasında bəzi ara-keçid formaların yaşadığı iddia edilir. Əslində, tamamilə fantastik olan bu ssenaridə dörd əsas kateqoriya var:

Australopithecus

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

Təkamülçülər insanların ilk “meymunabənzər əcdadları”na “cənub meymunu” mənasını verən “australopithecus” adını veriblər. Bu canlılar, əslində, nəslə kəsilməmiş meymun növüdür. Lord Solli Zukerman və prof. Çarlz Oksnord kimi İngiltərə və ABŞ-dən iki məşhur anatomun *australopithecus* nümunələri üzərində apardığı hərtərəfli araşdırmalar bu canlıların sadəcə nəslə kəsilməmiş meymun növünə aid olduqlarını və insanlarla heç bir bənzərlik təşkil etmədiklərini göstərmişdir. (*Charles E. Oxnard, “The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt”, Nature, c. 258, səh. 389*)

Təkamülçülər insanın təkamülünün sonrakı mərhələsini də “homo”, yəni insan kimi təsnif edirlər. İddiaya əsasən, homo sırasındakı canlılar *australopithecus*lardan daha çox inkişaf ediblər. Təkamülçülər bu fərqli canlılara aid fosilləri ardıcıl düzərək fantastik təkamül sxemi qururlar. Bu sxem xəyalidir, çünki bu fərqli siniflərin arasında təkamül xarakterli əlaqə olması əsla sübut edilə bilməmişdir. Təkamül nəzəriyyəsinin XX əsrdəki ən mühüm tərəfdarlarından biri olan Ernst Mayr: “*Homo sapiens*ə uzanan zəncir halqası, əslində, itib”, - deyərək bunu qəbul edir. (*J. Rennie, “Darwin’s Current Bulldog: Ernst Mayr”, Scientific American, Aralık 1992*)

Təkamülçülər “*ausrtalopithecus > homo habilis > homo erectus > homo sapiens*” ardıcılığını qurarkən bu növlərin hər birinin daha sonrakının əcdadı olmasını irəli sürürlər. Lakin paleoantropoloqların son kəşfləri *australopithecus*, *homo habilis* və *homo erectus*ün dünyanın müxtəlif bölgələrində eyni dövrlərdə yaşadıklarını göstərir. (*Alan Walker, Science, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, Physical Anthropology, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272*)

Habelə, *homo erectus* sinfinə aid olan insanların bir qismi çox müasir dövrlərə qədər yaşayıblar, *homo sapiens neandertalensis* və *homo sapiens sapiens* (insan) ilə eyni mühitdə birlikdə mövcud olmuşlar. (*Time, noyabr 1996*)

Bu isə, əlbəttə, bu siniflərin bir-birilərinin əcdadı olduqları iddiasının əsassızlığını açıq şəkildə ortaya qoyur. Harvard Universitetinin paleontoloqlarından Stiven Cey Quld, təkamülçü olmasına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

“Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç müxtəlif hominid (insanabənzər) sxemi varsa, onda bizim soy ağacımıza nə oldu? Aydındır ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Habelə, biri digəri ilə müqayisə edildikdə təkamül xarakterli inkişaf meyli göstərmirlər”. (*S. J. Gould, Natural History, c. 85, 1976, səh. 30*)

Qısaca desək, KİV-də və ya dərsliklərdə verilən bir cür fantastik yarı-meymun yarı-insan canlıların rəsmləri ilə, yəni sırf təbliğat yolu ilə dirçəldilməyə çalışılan insanın təkamülü ssenarisi heç bir elmi əsas olmayan nağıldan ibarətdir. Bu mövzunu uzun illər tədqiq edən, xüsusilə *australopithecus* fosilləri üzərində 15 il araşdırma aparan İngiltərənin ən məşhur və hörmətli elm adamlarından biri olan Lord Solli Zukerman təkamülçü olmasına baxmayaraq, meymunabənzər canlılardan insana uzanan nəsil ağacı olmadığı nəticəsinə gəlmişdir.

Zukerman maraqlı elm şkalası da qurmuşdur. Elmi hesab etdiyi elm sahələrindən elmdən kənar qəbul etdiyi elm sahələrinə qədər şaxəli cədvəl çəkmişdir. Zukermanın bu cədvəlində ən elmi, yəni konkret faktlara əsaslanan elm sahələri kimya və fizikadır. Cədvəldə bunlardan sonra bioloji elmlər, daha sonra sosial fənlər gəlir. Şaxələnmənin ən kənar ucunda, yəni elmdən kənar hesab edilən hissədə isə Zukermanın fikrincə telepatiya, altıncı hiss kimi hissini fəvqündə olan qavrama anlayışları və bir də insanın “təkamülü” yerləşir! Zukerman şaxələnmənin bu ucunu belə açıqlayır:

“Obyektiv reallıq sahəsindən çıxıb bioloji elm fərz edilən bu sahələrə, yəni hissini fəvqündə olan qavramaya və insanın fosil tarixinin şərh edilməsinə daxil olduqda, təkamül nəzəriyyəsinə inanan bir şəxs üçün hər şeyin mümkün olduğunu görürük. Belə ki, nəzəriyyələrinə qəti şəkildə inanan bu şəxslərin ziddiyyətli bəzi rəyləri eyni anda qəbul etmələri belə mümkündür”. (*Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19*)

İnsanın təkamülü nağılı da nəzəriyyələrinə kor-koranə inanan bir sıra insanların tapdıqları bəzi fosillər haqqında qabaqcadan rəy verərək şərh etmələrindən ibarətdir.

Darvin formulu!

İndiyə qədər təhlil etdiyimiz bütün dəlillərlə yanaşı, istəyirsinizsə, təkamülçülərin necə cəfəng inanca malik olduqlarına bir də uşaqların belə anlayacağı qədər açıq misalla baxaq.

Təkamül nəzəriyyəsi canlıların təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edir. Ona görə, bu iddiaya əsasən, cansız və şüursuz atomlar birləşərək əvvəlcə hüceyrəni əmələ gətirmiş və sonra eyni atomlar birləşərək digər canlıları və insanı meydana gətirmişlər. İndi düşünək, canlıların əsasını təşkil edən karbon, fosfor, azot, kalium kimi elementləri birləşdirdikdə bir yığın əmələ gəlir. Bu atom yığını hansı prosesdən keçirilsə də, bircə canlı belə əmələ gətirməz. İstəyirsinizsə, bununla bağlı bir təcrübə keçirək və təkamülçülərin, əslində, müdafiə etdikləri, amma ucadan söyləyə bilmədikləri iddianı onların adından “Darvin formulu” adı ilə nəzərdən keçirək:

Təkamülçülər çoxlu sayda böyük çənin içinə canlıların əsasını təşkil edən fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir, maqnezium kimi elementlərdən bol miqdarda qoysunlar. Hətta

normal şərtlərdə mövcud olmayan, ancaq bu qarışıqın içində lazımlı bildikləri maddələri də bu çənlərə əlavə etsinlər. Qarışıqların içinə istədikləri qədər amin turşusu, istədikləri qədər də zülal doldursunlar. Bu qarışıqlara istədikləri nisbətə temperatur və rütubət versinlər. Bunları istədikləri ən yaxşı texnoloji cihazlarla qarışdırsınlar. Çənlərin başında nəzarətçi kimi dünyanın qabaqcıl elm adamlarını qoysunlar. Bu mütəxəssislər atadan oğula, nəsil-dən-nəslə ötürülərək növbə ilə milyardlarla, hətta trilyonlarla il fasiləsiz çənlərin başında gözləsinlər. Bir canlınin əmələ gəlməsi üçün hansı şərtlərin mövcud olmasını lazım bilirlərsə, hamısını tətbiq etsinlər. Ancaq nə etsələr də, o çənlərdən əsla bir canlı çıxara bilməzlər. Zürafələri, aslanları, arıları, bülbülləri, tutuquşuları, atları, delfinləri, gülləri, səhləb çiçəklərini, zanbaqları, qərənfilləri, bananları, portağalları, almaları, xurmalara, pomidorları, qovunları, qarpızları, əncirləri, zeytunları, üzümləri, şaftalıları, tovuz quşlarını, qırqovulları, rəngarəng kəpənəkləri və bunlar kimi milyonlarla canlı növündən heç birini əmələ gətirə bilməzlər. Nəinki burada sadaladığımız bir neçə canlı, bunların bircə hüceyrəsini belə əldə edə bilməzlər.

Qısaca desək, **şüursuz atomlar birləşərək hüceyrəni əmələ gətirə bilməzlər.** Sonra yeni qərar verərək bir hüceyrəni iki yerə bölüb, sonra ardıcıl başqa qərarlar verib elektron mikroskopunu icad edən, sonra öz hüceyrə quruluşunu bu mikroskop altında tədqiq edən professorları əmələ gətirə bilməzlər. **Maddə ancaq Allah'ın üstün yaratması ilə həyat qazanır.** Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi isə ağıla tamamilə zidd cəfəngiyatdır. Təkamülçülərin ortaya atdığı iddialar üzərində bir az düşünmək yuxarıdakı misalda göstərildiyi kimi, bu həqiqəti üzə çıxarar.

Göz və qulaqdakı texnologiya

Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəən açıqlaya bilmədiyi digər məsələ isə göz və qulaqdakı üstün duyğu keyfiyyətidir.

Gözlə bağlı mövzuya keçməzdən əvvəl “Necə görürük?” sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn şüalar gözdə tor qişaya tərsinə düşür. Bu şüalar buradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyinin arxa hissəsindəki görmə mərkəzi adlanan kiçik nöqtəyə ötürülür. Bu elektrik siqnalları bir sıra ardıcıl proseslərdən sonra beyindəki bu mərkəzdə görüntü kimi şərh edilir. Bu məlumatdan sonra düşünək: beyin işığa qapalıdır. Yəni beyinin içi qapqaranlıqdır, işıq beyinin yerləşdiyi yerə girə bilməz. Görmə mərkəzi adlanan yer qapqaranlıq, işığın düşmədiyi, bəlkə, heç qarşılaşmadığınız qədər qaranlıq yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, aydın dünyanı izləyirsiniz.

Üstəlik, bu, o qədər aydın və keyfiyyətli görüntüdür ki, XXI əsrin texnologiyası belə hər cür imkanı olmasına baxmayaraq, bu aydın görüntünü əldə edə bilmir. Məsələn, hal-hazırda oxuduğunuz kitaba, kitabı tutan əllərinizə baxın, sonra başınızı qaldırın və ətrafınıza baxın. Hal-hazırda gördüyünüz aydın və keyfiyyətli görüntünü başqa bir yerdə

görmüsünüzmü? Bu qədər aydın görüntünü sizə dünyanın qabaqcıl televizor şirkətlərinin istehsal etdiyi təkmilləşdirilmiş televizor ekranı belə verə bilməz. 100 ildən bəri minlərlə mühəndis bu aydın görüntünü əldə etmək üçün çalışır. Bunun üçün fabriklər, böyük müəssisələr qurulur, tədqiqatlar aparılır, planlar və dizaynlar edilir. Bir televizor ekranına baxın, bir də hal-hazırda əlinizdə tutduğunuz bu kitaba. Arada böyük aydınlıq və keyfiyyət fərqi olduğunu görəcəksiniz. Həm də televizorun ekranı sizə iki ölçülü görüntü göstərir, lakin siz üç ölçülü, dərin perspektivi olan görüntü izləyirsiniz.

Uzun illərdən bəri on minlərlə mühəndis üç ölçülü televizor icad etməyə, gözün görmə keyfiyyətini əldə etməyə çalışırlar. Bəli, üç ölçülü televizor kimi sistem istehsal edə bildilər, amma onu da eynəksiz üç ölçülü görmək mümkün deyil, həm də bu, süni üçölçülü görüntüdür. Arxa tərəf daha bulanıq, ön tərəf isə kağız dekorasiya kimi görünür. Heç bir zaman gözün gördüyü qədər aydın və keyfiyyətli görüntü əmələ gəlmir. Kamerada da, televizorda da mütləq görüntü itkisi olur.

Təkamülçülər bu keyfiyyətli və aydın görüntünü əmələ gətirən mexanizmin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edirlər. İndi birisi sizə otağınızda televizorun təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini, atomların birləşib bu görüntünü əmələ gətirən aləti meydana gətirdiyini desə, nə düşünərsiniz? Minlərlə insanın birlikdə edə bilmədiyini şüursuz atomlar necə etsin?

Gözün gördüyündən daha bəsit görüntünü əmələ gətirən alət təsadüfən əmələ gəlmirsə, gözün və gözün gördüyü görüntünün də təsadüfən meydana gəlməyəcəyi çox açıqdır. Eyni vəziyyət qulağa da aiddir. Xarici qulaq ətrafdakı səsləri qulaq seyvanı vasitəsilə toplayıb daxili qulağa ötürür; daxili qulaq da bu titrəyişləri elektrik impulslarına çevirərək beyinə göndərir. Eynilə görmədə olduğu kimi, eşitmə prosesi də beyindəki eşitmə mərkəzində həyata keçir.

Göz üçün dediklərimiz qulağa da aiddir, yəni beyin işıq kimi səsə də qapalıdır, səs keçirmir. Ona görə, xarici aləm nə qədər səs-küylü olsa da, beyinin içi tamamilə səssizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın səslər beyində eşidilir. Səs keçirməyən beyninizdə orkestr simfoniyları dinləyir, ətraf mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həmin anda həssas bir cihazla beyninizin içindəki səs səviyyəsi ölçülsə, burada səssizliyin hakim olduğu məlum olacaqdır. Aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə texnologiyadan necə istifadə edilirsə, səs üçün də eyni səylər on illərdən bəri davam etdirilir. Səsyazma cihazları, musiqi mərkəzləri, bir çox elektron alət, səs qəbul edən musiqi sistemləri bu fəaliyyətlərin nəticələrindən bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu sahədə minlərlə mühəndis və mütəxəssis işləməsinə baxmayaraq, qulağın əmələ gətirdiyi qədər aydın və keyfiyyətli səs əldə edilməmişdir. Ən böyük musiqi sistemi şirkətinin istehsal etdiyi ən keyfiyyətli musiqi mərkəzini düşünün. Səsi qeyd etdikdə mütləq səsin bir hissəsi itir, az da olsa təhrif olur və ya musiqi mərkəzini işə saldıqda hələ musiqi çalmazdan əvvəl mütləq bir cızıltı eşidirsiniz. Ancaq insan orqanizmindəki texnologiyanın məhsulu olan səslər olduqca aydın və qüsursuzdur. İnsan qulağı heç vaxt musiqi mərkəzində olduğu kimi cızıltılı və ya təhrif

olunmuş şəkildə səs eşitmir; səs necədirsə, tam və aydın şəkildə onu eşidir. Bu, insan yaradıldığı gündən bəri belədir. İndiyə qədər insanın istehsal etdiyi heç bir görüntü və səs cihazı göz və qulaq qədər həssas və keyfiyyətli qəbuledici olmamışdır. Ancaq görmə və eşitmə hadisəsində bütün bunların fəvqündə duran çox böyük həqiqət də var.

Beyinin içində görən və eşidən şüur kimə aiddir?

Beyinin içində parlaq, rəngli dünyanı izləyən, simfoniyları, quşların civiltilərini dinləyən, gülü qoxulayan kimdir?

İnsanın gözlərindən, qulaqlarından, burnundan gələn siqnallar elektrik impulsu kimi beyinə ötürülür. Biologiya, fiziologiya və ya biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə əmələ gəlməsinə dair bir çox şey oxuyursunuz. Ancaq bu mövzu haqqında ən mühüm həqiqətə heç bir yerdə rast gələ bilməzsiniz: beyində bu elektrik impulslarını görüntü, səs, qoxu və hiss kimi qavrayan kimdir? Beyinin içində gözə, qulağa, buruna ehtiyac hiss etmədən bütün bunları qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə aiddir?

Əlbəttə, bu şüur beyini təşkil edən sinirlər, yağ təbəqəsi və sinir hüceyrələrinə aid deyil. Elə buna görə, hər şeyin maddədən ibarət olduğunu zənn edən darvinist-materialistlər bu suallara heç cür cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Allah'ın yaratdığı ruhdur. Ruhun görüntünü izləmək üçün gözə, səsi eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Eyni zamanda, düşünmək üçün beyinə də ehtiyacı yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər insan beyinin içindəki bir neçə sm³-lik, qapqaranlıq yerə bütün kainatı üçölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı şəkildə sığışdıran uca Allah'ı düşünüb, Ondən qorxub Ona sığınmalıdır.

Materialist inanc

Bura qədər təhlil etdiklərimiz təkamül nəzəriyyəsinin elmi kəşflərə zidd iddia olduğunu göstərir. Nəzəriyyənin həyatın mənşəyi haqqındakı iddiası elmə ziddir, irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin heç bir təkamül gücü yoxdur və fosillər nəzəriyyənin iddia etdiyi ara keçid formalarının yaşamadığını göstərir. Bu təqdirdə, əlbəttə, təkamül nəzəriyyəsi elmə zidd fərziyyə kimi bir kənara qoyulmalıdır. Belə ki, tarix boyu dünya mərkəzli kainat modeli kimi bir çox düşüncə tərziləri elmin gündəmindən çıxarılmışdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsi təkidlə elmin gündəliyində saxlanılır. Hətta bəzi insanlar nəzəriyyənin tənqid edilməsini elmə təcavüz kimi göstərməyə çalışırlar. Axı niyə? Bunun səbəbi təkamül nəzəriyyəsinin bəzi kütlələr üçün əl çəkilməz doqmatik inanc olmasıdır. Bu kütlələr materialist fəlsəfəyə kor-koranə bağlıdırlar və darvinizmi də təbiət haqqında yeganə materialist açıqlama olduğu üçün mənimsəyiblər. Bəzən bunu açıq şəkildə etiraf edirlər.

Harvard Universitetindən məşhur genetik və eyni zamanda, qabaqcıl təkamülçülərdən olan Riçard Levontin əvvəlcə materialist, sonra elm adamı olduğunu belə etiraf edir:

“Bizim materializmə bir inancımız var, bu “a priori” (əvvəlcədən qəbul edilmiş, doğru fərz edilmiş) inançdır. Bizi dünya haqqında materialist açıqlama verməyə məcbur edən şey elmi metodlar və qanunlar deyil. Əksinə, materializmə olan “a priori” bağlılığımız səbəbi ilə dünya haqqında materialist açıqlama verən tədqiqat metodları və anlayışlarını uydururuq. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də ilahi açıqlamanın səhnəyə çıxmasına icazə verə bilmərik”. (*Richard Lewontin, “The Demon-Haunted World”, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, səh. 28*)

Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq uğrunda davam etdirilən bir doqma olduğunun açıq ifadəsidir. Bu doqma maddədən başqa heç bir varlıq olmadığını qəbul edir. Bu səbəbdən də cansız, şüursuz maddənin həyatı əmələ gətirdiyinə inanır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, həşəratların, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların maddənin öz daxilindəki reaksiyalarla, yəni yağan yağışla, çaxan şimşəklə, cansız maddədən əmələ gəldiyini qəbul edir. Əslində isə bu, həm ağıla, həm də elmə ziddir. Amma darvinistlər Allah'ın açıq-aşkar varlığını qəbul etməmək üçün bu ağıldan və elmdən kənar fikri cahilliklə müdafiə etməkdə davam edirlər.

Canlıların mənşəyinə materialist düşüncə ilə baxmayan insanlar isə bu açıq həqiqəti görəcəklər: bütün canlılar üstün güc, bilik və ağıla malik olan Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, ən qüsuruz şəkildə nizama salan və bütün canlıları yaradan Allah'dır.

Təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən təsirli sehridir

Burada bunu da bildirmək lazımdır ki, heç bir ideologiyanın təsiri altında qalmadan, sadəcə aqlını və məntiqini işlədən hər insan elm və mədəniyyətdən uzaq xalqların xurafatlarını xatırladan təkamül nəzəriyyəsinə inanmağın qeyri-mümkün olduğunu asanlıqla anlayacaqdır.

Yuxarıda da bildirildiyi kimi, təkamül nəzəriyyəsinə inananlar böyük bir çənin içinə bir çox atomu, molekulu, cansız maddəni dolduran və bunların qarışığından zaman ərzində düşünən, dərk edən, kəşflər edən professorların, universitet tələbələrinin, Eynşteyn, Habl kimi elm adamlarının, Frank Sinatra, Çarlton Heston kimi aktyorların, bununla yanaşı, ceyranların, limon ağaclarının, qərənfillərin çıxacağına inanırlar. Həm də bu cəfəng iddiaya inananlar elm adamları, professorlar, mədəniyyətli, təhsilli insanlardır. Bu səbəbdən, təkamül nəzəriyyəsi haqqında dünya tarixinin ən böyük və ən təsirli sehri ifadəsini işlətmək yerinə düşər. Çünki dünya tarixində insanların bu dərəcədə aqlını başından alan, ağıl və məntiqlə düşünmələrinə imkan verməyən, gözlərinin qarşısına sanki bir pərdə çəkib çox açıq

olan həqiqətləri görmələrinə mane olan başqa inanc və ya iddia yoxdur. Bu, afrikalı bəzi qəbilələrin totemlərə, Səba xalqının Günəşə tapınmasından, Hz. İbrahimin qövmünün düzəlttikləri bütələrə, Hz. Musanın qövmünün qızıldan düzəlttikləri buzova tapınmalarından daha qorxulu və ağlasığmaz korluqdur. Əslində, bu vəziyyət Allah'ın Quranda işarə etdiyi ağilsizliqdır. Allah bəzi insanların anlayışlarının bağlı olacağını və həqiqətləri görməkdən məhrum olacağını bir çox ayəsində bildirir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

Həqiqətən, kafirləri əzabla qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün birdir, iman gətirməzlər. Allah onların ürəyinə və qulağına möhür vurmuşdur. Gözlərində də pərdə vardır. Onları böyük bir əzab gözləyir! (Bəqərə surəsi, 6-7)

... Onların qəlbləri vardır, lakin onunla anlamazlar. Onların gözləri vardır, lakin onunla görməzlər. Onların qulaqları vardır, lakin onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, bəlkə də, daha çox zəlalətdədirlər. Qafil olanlar da məhz onlardır! (Əraf surəsi, 179)

Allah "Hicr" surəsində də bu insanların möcüzələr görsələr də, inanmayacaq qədər sehrləndiklərini belə bildirir:

Əgər onlara göydən bir qapı açsaq və oradan durmadan yuxarı dırmaşsalar yenə də: "Gözümüz bağlanmış, biz sehrlənmişik", - deyərlər. (Hicr surəsi, 14-15)

Bu qədər geniş kütləyə bu sehrin təsir etməsi, insanların həqiqətlərdən bu qədər uzaq saxlanması və 150 ildən bəri bu sehrin pozulmaması isə sözlə ifadə edilməyəcək qədər heyvətli vəziyyətdir. Çünki bir və ya bir neçə insanın qeyri-mümkün ssenarilərə, cəfəng və məntiqsiz iddialara inanmalarını anlamaq olar. Ancaq dünyanın hər tərəfindəki insanların şüursuz və cansız atomların ani qərarla birləşib qeyri-adi mütəşəkkillik, nizam, ağıl və şüur nümayiş etdirərək qüsursuz sistemlə işləyən kainatı, həyat üçün uyğun hər cür xüsusiyyətə malik olan Yer planetini və saysız-hesabsız kompleks sistemdən ibarət canlıları meydana gətirdiyinə inanmasının sehrdən başqa heç bir açıqlaması yoxdur.

Allah Quranda inkarçı fəlsəfənin tərəfdarı olan bəzi şəxslərin etdikləri sehrlərlə insanlara təsir etdiklərini Hz. Musa ilə firon arasında baş verən bir hadisə ilə bizə bildirir. Hz. Musa firona haqq dini təbliğ etdikdə firon Hz. Musaya öz bilici sehrkarları ilə insanların topladığı bir yerdə qarşılaşmasını söyləyir. Hz. Musa sehrkarlarla qarşılaşdıqda əvvəlcə onların bacarıqlarını göstərməsini əmr edir. Bu hadisənin danışıldığı ayə belədir:

(Musa:) "Siz atın", - dedi. Onlar (əsalarını yerə) atdıqda, adamların gözlərini bağlayıb (sehrləyib) onları qorxutdular və böyük bir sehr göstərdilər. (Əraf surəsi, 116)

Göründüyü kimi, fironun sehrkarları Hz. Musa və ona inananlardan başqa insanların hamısını sehrləyə bilmişdilər. Ancaq onların atdıqlarına qarşı Hz. Musanın ortaya qoyduğu dəlil onların bu sehrini, ayədəki ifadə ilə uydurduqlarını udmuş, yəni təsirsiz etmişdir:

Biz də Musaya: “Əsanı tulla!” - deyə vəhy etdik. Bir də (baxıb gördülər ki,) əsa onların uydurub düzəlttikləri bütün şeyləri udur. Artıq haqq zahir, onların uydurub düzəlttikləri yalanlar isə batil oldu. (Sehrbazlar) orada məğlub edildilər və xar olaraq geri döndülər. (Əraf surəsi, 117-119)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, əvvəllər insanlara sehrləyərək təsir göstərən bu şəxslərin etdiklərinin saxtakarlıq olmasının başa düşülməsi ilə sözügedən şəxslər alçalmışlar. Dövrümüzdə də bir sehrin təsiri ilə elmilik adı altında olduqca cəfəng iddialara inanan və bunları müdafiə etmək üçün həyatlarını qurban verənlər əgər bu iddialardan əl çəkməsələr, həqiqətlər tam mənası ilə üzə çıxdıqda və sehr pozulduqda alçalacaqlar. Belə ki, təqribən 60 yaşına qədər təkamülü müdafiə edən və ateist filosof olan, ancaq sonradan həqiqətləri görən Malkolm Maqeric təkamül nəzəriyyəsinin yaxın gələcəkdə düşəcəyi vəziyyəti belə açıqlayır:

“Mən özüm təkamül nəzəriyyəsinin xüsusilə tətbiq edildiyi sahələrdə gələcəyin tarix kitablarındakı ən böyük yumor hədəflərindən biri olacağına inandım. Gələcək nəsillər bu qədər çürük və qeyri-müəyyən hipotezin inanılmaz saflıqla qəbul edilməsini heyrlətlə qarşılayacaqlar”. (Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43*)

Bu gələcək uzaq deyil, əksinə, çox yaxın gələcəkdə insanlar “təsadüf”lərin ilah olmasının mümkünsüzlüyünü anlayacaqlar və təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən böyük yalanı və ən güclü sehri kimi tərif ediləcəkdir. Bu güclü sehr böyük sürətlə dünyanın hər tərəfində insanlar üzərində təsirini itirməyə başlamışdır. Təkamül yalanının sirrinin öyrənən bir çox insan bu yalana necə aldandığını heyrlət və təəccüblə qarşılayır.

...Sənin bizə öyrətdiklərimdən başqa bizdə heç bir bilik yoxdur!

Həqiqətən, Sən bilənsən, müdriksən!

(Bəqərə surəsi, 32)